TOLERANT

Support Victims of Human Trafficking

Наръчник за интегрирано предоставяне на подкрепа за заетост на жени, гражданки на трети страни, които са жертви на трафик на хора с цел сексуална експлоатация

Funded by the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) of the European Union

Заслуги

Координация на проекта: Център за подкрепа на семейства и деца (KMOP – Гърция)

Партньори по проекта:

Asociatia Ecumenica a Bisercilor din Romania (AIDRom – Румъния)

Фондация „Асоциация Анимус“ (ФАА – България)

CESIE (Италия)

Differenza Donna Associazione di donne contro la violenza alle donne onlus (DD – Италия)

LEFÖ Beratung, Bildung und Begleitung für Migrantinnen (LEFÖ – Австрия)

Автори: Киара Спампианти
Ейлин Куин
Джина-Мария Стоян
Джулия Фиораванти
Гидо Саваста
Мигена Лахи
Надя Кожухарова
Танасис Тироволас

Превод: Диляна Маркова

Редакция на българския текст: Надя Кожухарова
Радка Бояджиева

Благодарности: Изразяваме специални благодарности на всички, които допринесоха по един или друг начин за създаването на този Наръчник.

С финансовата подкрепа на фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (AMIF) на Европейския съюз.

Настоящото издание е лицензирано с лиценз за авторство нетърговска версия 4.0 международна. Копие от лиценза можете да видите на адрес: http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/licenses/by-nc/4.0/.

Съдържание

Използвани термини....6
1. Съкращения....11
2. Въведение....12
3. Контекст....15
а. Общ контекст и статистически данни....16
б. Основни директиви на Европейския парламент и на Съвета....19
в. Международна рамка....22
г. Въздействието на трафика с цел сексуална експлоатация през призмата на пола....24
д. Сравнителен преглед....25
4. Предизвикателства и трудности по отношение интеграцията на пазара на труда....29
а. Травматичен опит и травматични последствия....30
б. Липса на езикови познания....31
в. Липса на признаване на квалификации....32
г. Работа и други източници на доходи....32
д. Културни бариери и бариери, свързани с пола....33
е. Деца, за които се грижат пострадалите жени....33
ж. Дискриминация и стигма....33
з. Безопасност и сигурност....34
5. Предложения за интегрирана подкрепа....35
а. Дългосрочна помощ и наблюдение....36
б. Настаняване....37
в. Медицинска подкрепа....37
г. Правна помощ....37
д. Културна медиация....37
е. Езикови курсове....38

ж. Професионално консултиране и обучение....38
з. Грижи за деца....39

6. Принципи на работа....40
а. Безусловна помощ и защита на жените, жертви на трафик....41
б. Не наранявай....41
в. Безопасност и сигурност....41
г. Защита срещу повторна виктимизация....41
д. Поверителност и защита на данните....42
е. Защита срещу дискриминация....42
ж.Защита на интересите на жените, жертви на трафик....42
з. Участие на жените, жертви на трафик, в процеса на взимане на решения във връзка с оказваната им защита и подкрепа....42
и. Обективна информация за правата....43
й. Емоционална подкрепа и уважително отношение към индивидуалния травматичен опит....43

7. Методи, методологии и подходи на работа....44
а. Овластяване....45
б. Управление на случаи....46
в. Превенция на риска от повторен трафик и други форми на злоупотреба....46

8. Наръчник за изпълнение на дейностите....48
а.Въведение....49
б. Как да използвате Наръчника....49
в. Дейности....50
i. Консултиране и неформални групови сесии за опознаване на жените, жертви на трафик на хора, и изграждане на подкрепяща среда....50
ii. Индивидуални първи сесии; сесии за ориентиране и за оценка на нуждите на жените....53
iii. Оценка на нуждите: фокус върху желанията и очакванията за заетост....55

iv. Набелязване на целите на индивидуалния план за трудова интеграция съвместно с жената....59

v. Оценка на компетентностите: трудови умения....60

vi. Оценка на компетентностите: езикови познания....62

vii. Оценка на компетентностите: компютърна грамотност....63

viii. Оценка на компетентностите: социални умения, свързани с трудовата реализация....66

ix. Оценка на компетентностите: допълнителни възможности за квалификация и обучение....66

x. Консултации във връзка с функционирането на пазара на труда....68

xiii. Придружаване в процеса на търсене на работа....76

9. Заключение....79

10. Библиография....81

ПРИЛОЖЕНИЕ I: Примерни дейности за разработване на стъпка „Езикова (и медийна) грамотност“....86

ПРИЛОЖЕНИЕ II: Примери за дейности за изграждане на социални умения....88

ПРИЛОЖЕНИЕ III: Таблица I – Матрица за бизнес модел....94

ПРИЛОЖЕНИЕ III: Таблица II – Балансирана система от показатели....95

Използвани термини

Гражданин на трета страна:	Лице, което не е гражданин на Европейския съюз и кандидатства за разрешително за пребиваване, международна закрила или друга виза, за да остане в страни, които не са неговата страна на произход. Гражданите на трети страни имат право на социални услуги.[1]
Езикови курсове:	Задължителни курсове за усвояване на езика в страната на пребиваване по време на процеса на интеграция на пазара на труда.
Извършител:	Лице, група лица или институция, които пряко причиняват или по друг начин подпомагат акт на насилие срещу друго лице против неговата воля. Извършителите са в позиция на действителна или възприемана за такава власт над жертвите относно взимане на решения, които ги засягат, и по този начин упражняват контрол върху тях.[2]
Изграждане на социални умения:	Включва работа за повишаване на уменията на жертвите да общуват и взаимодействат с другите, като например способност за взимане на решения, разрешаване на проблеми, ефективна комуникация, междуличностни отношения, съзнание за себе си (чувства, преживявания, качества, възможности, ограничения и др.).
Интеграция:	Процесът, при който гражданите на трети страни биват приемани в обществото, както като индивиди, така и като групи.[3]

1 Закон за социалните услуги, чл. 7 (1)

2 Насоки за намеса при случаи на насилие, основано на пола, в хуманитарни условия (Guidelines for Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings) – https://www.unhcr.org/453492294.pdf

3 Интеграция: Ролята на общностите, институциите и държавата (Integration: The Role of Com-

Интеграцията представлява двустранен процес на адаптация от страна на гражданите на трети страни и на приемащите общества.[4] Интеграцията е понятие, което включва множество измерения както социално-икономически аспекти, насочени към образование и заетост, така и социо-културни аспекти, свързани с културно адаптиране и възприемане на споделени норми между гражданите на трети страни и местното население.[5]

Културна медиация:

Процесът на предоставяне на информация за правата на жертвите и местния контекст (напр. специфични модели на заетост, законодателство, право на труд и др.). Информацията се предоставя по подходящ за жертвите начин, съобразен с културните различия.

Лице, преживяло насилие/жертва/пострадал:

Лице, което е претърпяло насилие, основано на пола. Термините „лице, преживяло насилие“, „пострадал“ и „жертва“ са взаимнозаменяеми в настоящия текст. „Жертва“ се използва често в правен и медицински контекст, когато се обсъжда престъплението или се правят препратки към наказателно-правната система.[6] „Лице, преживяло насилие“ е предпочитаният термин, когато говорим за психологическа и социална подкрепа или се обсъжда краткосрочното или дългосрочното въздействие на травмата върху лицето.[7]

munities, Institutions, and the State) – https://www.migrationpolicy.org/article/integration-role-communities-institutions-and-state

4 МОМ и интеграцията на мигранти (IOM and migrant integration) – https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/What-We-Do/docs/IOM-DMM-Factsheet-LHD-Migrant-Integration.pdf

5 Бежанци и социална интеграция в Европа (Refugees and Social Integration in Europe) – https://www.un.org/development/desa/family/wp-content/uploads/sites/23/2018/05/Robila_EGM_2018.pdf

6 Тук следва да се има предвид, че българското законодателство борави с термина „пострадало лице“ - чл. 74, ал. 1 НПК, което се определя като „лицето, което е претърпяло имуществени или неимуществени вреди от престъплението“. „Жертва“ е непознато понятие за българското наказателно право. „Жертва“ се използва в Закона за борба с трафика на хора в смисъл „всяко лице, което е било обект на трафика на хора“.

7 Насоки за намеса при случаи на насилие, основано на пола, в хуманитарни условия (Guide-

Насилие, основано на пола:	Всяко вредоносно деяние, извършено против волята на лицето, поради социално приписаните различия, свързани с неговия пол.
Овластяване:	Процесът на подпомагане на жертвата да възвърне самоуважението и самоувереността си и да придобие отново усещане за воля, контрол и сила.
Повторна виктимизация:	Отнася се за поведение, отношения и процеси, които могат да доведат до това жертвите отново да понесат страдание, вреди, експлоатация или насилие.
Подкрепа за придобиване на правен статут:	Услуга, която се предлага на жертвите на трафик, за да уредят правото си на пребиваване, да се снабдят с разрешителни за работа или да се запознаят с правата си.
Посредничество за намиране на работа:	Услуга, която се предлага на жертвите на трафик с цел да повиши възможностите им за намиране на работа.
Психологически/ емоционален тормоз:	Причиняване на психическа или емоционална болка или страдание. Примерите включват заплахи за физическо или сексуално насилие, сплашване, унижение, принудителна изолация, преследване, тормоз, нежелано внимание, забележки, жестове или писмени послания със сексуален или заплашителен характер, унищожаване на любими вещи и др.
Разкриване:	Отнася се до споделяне в хода на работата на инцидент на насилие, основано на пола.
Сексуална експлоатация:	Всеки акт на злоупотреба с уязвимост, с власт или с доверие за сексуални цели; това включва извличане на парични, обществени или политически облаги от сексуалната експлоатация на друго лице.

lines for Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings) – https://www.unhcr.org/453492294.pdf

Социална услуга:	Тук понятието се използва в широк смисъл като съвкупност от мерки и действия, които укрепват капацитета на хора в риск от социално изключване и им дават възможност за равноправно социално участие.
Страна на дестинация/ страна на пребиваване/ приемаща страна:	Отнася се за страната, в която трафикантите експлоатират жертвите си, и мястото, където се осъществява освобождаването и защитата им.
Страна на произход:	Отнася се за страната, откъдето произхожда жертвата.
Страна на транзит:	Отнася се за страни, през които жертвите преминават, пътувайки от страните си на произход към страните на дестинация. В страните на транзит може да възникне експлоатация в зависимост от това колко време жертвите престояват там.
Съвети за професионално развитие:	Услуга, която се базира на Инструмента на ЕС за профилиране на уменията на граждани на трети страни. Чрез него се определят уменията, квалификациите и професионалният опит на жените, след което им се предоставят индивидуални съвети за необходимите стъпки за интеграция на пазара на труда.
Съгласие:	Одобрение или съгласие след внимателно обмисляне. Лицето изразява свободно, без прилагане на сила или принуда, съгласие, като напълно разбира последствията от това.
Трафик на хора:	Набирането, транспортирането, прехвърлянето, укриването или приемането на хора чрез използване на принуда, отвличане, противозаконно лишаване от свобода, измама, злоупотреба с власт, злоупотреба с положение на зависимост или чрез даване, получаване или обещаване на облаги, за да се получи съгласието на лице, упражняващо контрол върху друго лице, когато се извършва с цел експлоатация. Експлоатацията включва като минимум експлоатиране на проституцията на други лица или други форми на сексуална експлоатация, принудителен труд или услуги,

робство или дейности, сходни с робството, заробване или отнемане на телесни органи.[8] Трафикът на хора с цел сексуална експлоатация е тежка форма на насилие, основано на пола.

Управление на случаи: Структуриран метод за предоставяне на помощ на пострадали. Той предполага наличие на организация или участник, които осигуряват психологическа и социална подкрепа. Те гарантират, че пострадалите са информирани за всички налични възможности за помощ. Също така процесът гарантира, че всички въпроси и проблеми, пред които е изправено пострадалото лице и неговото семейство, ще бъдат адресирани и към тях ще се подходи координирано, като на жертвата се осигури емоционална подкрепа през целия процес.[9]

Управлението на случая осигурява връзка, последователност и непрекъснатост на процеса на помагане и се изразява в организация, координация и контрол на всички дейности и услуги. В този смисъл управлението на случай обхваща интервенциите както към пострадалото лице, така и към неговото семейство и към житейската му среда, включително институциите, функциониращи в неговата общност.[10]

Физическо насилие: Физическо насилие, което не е със сексуален характер.

8 Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, бележка под линия 10, чл. 3 – https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html

9 Насоки за мултидисциплинарна работа при управление на случаи на насилие, основано на пола (Inter-Agency Gender-Based Violence Case Management Guidelines) – http://www.gbvims.com/wp/wp-content/uploads/Interagency-GBV-Case-Management-Guidelines_Final_2017.pdf

10 Методика за управление на случай за закрила на дете в риск от отдел „ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО“.

1. Съкращения

CEDAW	Конвенция на ООН за премахването на всички форми на дискриминация срещу жените
ELIAMEP	Гръцката фондация за европейска и външна политика
GRETA	ГРЕТА - Група от експерти за борба с трафика на хора
TOLERANT	Транснационална мрежа за интеграция чрез заетост на жени, жертви на трафик на хора
ВКБООН	Върховен комисариат за бежанците на ООН
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
МОТ	Международна организация на труда
НПО	Гражданска (неправителствена) организация
ООН	Организация на обединените нации
ПВР	Съвет по правосъдие и вътрешни работи
СЕ	Съвет на Европа
СНПООН	Служба на ООН по наркотиците и престъпността

2. Въведение

Устойчивата заетост за жените, преживели трафик на хора, е от първостепенно значение, защото намалява риска отново да станат жертви на сексуална експлоатация.

Основната цел на **проекта TOLERANT**[11] е да подпомогне жени, граждани на трети страни и жертви на трафик на хора с цел сексуална експлоатация, да се интегрират на пазара на труда в Австрия, България, Гърция, Италия и Румъния, като насърчи достъпа им до заетост. Възможността жените, претърпели трафик, да си осигурят устойчива заетост, намалява риска да станат отново жертви на сексуална експлоатация и е от първостепенно значение за проекта.

С такава идея е разработен настоящият ***Наръчник за интегрирано предоставяне на подкрепа за заетост на жени[12], граждани на трети страни, жертви на трафик на хора с цел сексуална експлоатация.*** Той включва съществуващите услуги, предоставяни от специализирани НПО, както и капитализирания опит и добри практики, създадени от партньорите по проекта.

Наръчникът има за цел да подпомогне **гражданските организации, доставчиците на услуги и публичните органи** да предлагат успешно **интегрирана подкрепа за жени граждани на трети страни, които са жертви** на трафик на хора с цел сексуална експлоатация (жени, жертви на трафик на хора)[13], за да повиши тяхната **социална интеграция и интеграция на пазара на труда**. Наръчникът излиза през 2020 г., годината, в която отбелязваме 20 години от приемането на Протокола на ООН за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, известен като Протокола от Палермо; годината, когато се появи COVID-19 и в значителна степен промени както облика на трафика на хора, така и работата за предоставяне на закрила за жертвите на трафик и което е по-съществено – живота на жертвите и техните шансове за повторна интеграция.

11 За повече информация за проекта вж. уебсайта https://tolerantproject.eu/.

12 Под „жени“ разбираме всички лица, които се идентифицират като жени.

13 За да улесним читателя, във всички глави на документа използваме „жени, жертви на трафик на хора“, с което обозначаваме „жени, граждани на трети страни, жертви на трафик на хора с цел сексуална експлоатация“. В случай че имаме предвид друго, ще използваме друг термин.

Услугите за подпомагане на жертвите на трафик и професионалистите, свързани с тях, включват психолози и социални работници, адвокати и експерти по заетостта, агенции за набиране на персонал и местни власти, предоставящи правен статут на жертвите. Въпреки сложната природа на феномена, множеството участници в процеса и разликите в местния контекст, Наръчникът предлага набор от инструменти и принципи на работа, които могат да се използват, за да се адаптират **услугите, ориентирани към жертвите**, към местната действителност на изпълняващите участници. Нашата цел е насоките, методите, практиките и подходите, които съдържа Наръчникът, да се споделят отвъд географския обхват на проекта **TOLERANT**.

И накрая, настоящият Наръчник е първият резултат на неформалната международна мрежа[14] TOLERANT, която има за цел да осигури на всички заинтересовани страни платформа за споделяне на идеи и опит, изграждане на партньорства и в крайна сметка повишаване на противодействието на трафика на хора.

Наръчникът представя общия европейски контекст, както и **данни** за трафика на хора на ниво ЕС и на национално ниво в страните, участнички в проекта. Първата част включва анализ на проблема през призмата на равенството между половете, както и **сравнителен преглед** на контекста на трафика на хора с цел сексуална експлоатация в Гърция, Италия, Румъния, България и Австрия. Следва анализ на **основните трудности и предизвикателства**, с които се сблъскват професионалистите, организациите и властите при предоставянето на услуги за подкрепа на жени, жертви на трафик. Особено внимание е обърнато на **подходите и методите на работа**, както и на **решенията**, които се препоръчват при предоставянето на услуги. И на последно място, но не по важност, Наръчникът **предлага конкретни дейности**, които консолидират експертизата на партньорите при предоставянето на интегрирана подкрепа за жени, жертви на трафик, с оглед интеграцията им на пазара на труда.

14 За повече информация за мрежата вж. http://www.tolerantnetwork.com/.

3. Контекст

Статистическите данни на ЕС не улавят феномена трафик на хора в пълния му обем, но според Втория доклад на ЕС за напредъка в борбата срещу трафика на хора от 2018 г. между 2015 и 2016 г. са регистрирани около 20 532 жертви.

а. Общ контекст и статистически данни

Изследванията и данните в глобален мащаб показват, че болшинството жертви на трафик с цел сексуална експлоатация са жени и момичета. С времето обаче се идентифицират и все повече мъже, жертви на същото престъпление.[15] Патриархалната структура на обществото се възпроизвежда чрез ранното полово социализиране и чрез ролите и нормите, свързани с пола, както и чрез господстващите възприятия за женственост и мъжественост. Те подчиняват жените, поддържат властта и привилегията на мъжете над тях и възпрепятстват достъпа им до граждански права. Реализирането на тези права е още по-трудно за жертвите на трафик на хора, тъй като те са допълнително маргинализирани. Жертвите трябва да се изправят не само срещу мощен механизъм за експлоатация (като престъпни организации и мрежи), но и да се сблъскат с множество практически и социални пречки пред своята интеграция (напр. затруднен достъп до обществени услуги, както и предразсъдъци в обществото).[16]

Опитът на доставчиците на услуги, специализирали в защитата и подкрепата на жертви на трафик, показва, че търсенето на нискоквалифицирана работна ръка, заедно с факта, че тези работни места често са съмнителни, създава благоприятна среда за експлоатация. В повечето случаи нискоквалифицираният труд се полага от жени мигрантки, което **феминизира и профилира расово** конкретни сектори на пазара на труда (напр. козметични услуги, камериерство, включително чистене на частни домове, болногледачи, сервитьори и т.н.). Тази глобална действителност, с известни разлики на местно и национално ниво, определя индустрията на трафика, тъй като създава благоприятни възможности организираните престъпни мрежи да привличат потенциални жертви за доходоносния си бизнес.

Мащабите на трафика на хора трудно могат да се измерят въпреки сериозните усилия на международни институции като Международната организация на труда и Службата на ООН по наркотиците и престъпността.[17] Въпреки че

15 Съвместна глобална база данни за борба с трафика на хора (The Counter Trafficking Data Collaborative, Global Data Hub on Human Trafficking) – https://www.ctdatacollaborative.org/story/human-trafficking-and-gender-differences-similarities-and-trends

16 „Защо социалният пол е важен фактор при трафика на хора с цел сексуална експлоатация?" („Why is gender an important factor in the process of trafficking for sexual exploitation?") – http://www.cpe.ro/wp-content/uploads/2016/03/Training-manual_English.pdf

17 Доклад за трафика на хора, юни 2019 г. - https://www.state.gov/wp-content/up-

статистическите данни на ЕС не улавят феномена трафик на хора в пълния му обем, според Втория доклад на ЕС (2018) [18] за напредъка в борбата срещу трафика на хора, между 2015 и 2016 г. са регистрирани около 20 532 жертви на трафик. Трафикът на хора с цел сексуална експлоатация е най-често докладваната форма (56% от регистрираните жертви). 68% от жертвите са жени и деца. Данните, събирани на ниво ЕС, показват, че в голяма степен жертвите са от ЕС (44%), най-вече от Румъния, Унгария, Нидерландия, Полша и България, докато повечето докладвани жертви извън ЕС са от Нигерия, Албания, Виетнам, Китай и Еритрея.

В **Гърция** основната форма на трафик на хора е с цел сексуална експлоатация. Броят на официално идентифицираните и регистрирани жертви е малък. Този факт води до значително подценяване на действителните размери на проблема и отразява основните недостатъци в процеса на проактивното откриване и разпознаване на жертвите. През 2013 г. броят на идентифицираните жертви на трафик на хора е 106, през 2014 г. – 78, през 2015 г. – 57 и през 2016 г. – 46.[19] За 2017 и 2018 г. според данни на гръцката полиция броят на идентифицираните жертви на трафик е съответно 38 и 27, от които жертви на трафик с цел сексуална експлоатация са съответно 92% и 96%. В голяма част от случаите идентифицираните жертви са жени.[20] Според последния доклад на Националния механизъм за насочване (от 2019 г.) са идентифицирани 154 жертви, от които 120 са жени и деца.[21]

Австрия е страна на дестинация[22] и транзитна страна за мъже, жени и деца, жертви на трафик на хора. През 2018 г. полицията, НПО и други правителствени

loads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf

18 Втори доклад за напредъка в борбата с трафика на хора (2018) съгласно изискванията на член 20 от Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него – https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_com-2018-777-report_en.pdf

19 Мониторинг и оценка на интеграцията на уязвими мигранти в Гърция, ASSESS Integration of Vulnerable Migrants, Dia Anagnostou, Eda Gemi, февруари 2015 г., ELIAMEP

20 Статистика за трафик на хора –http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=76629&Itemid=73&lang=

21 Национален доклад на Националния механизъм за насочване в Гърция 2019 г. – https://sway.office.com/FQFfWWBpChjulmzm

22 Термините „страна по местоназначение“ и „приемаща страна“ невинаги отразяват действителното положение на терен. Предпочитаме да използваме термина „страна на престой/пребиваване“. „Страна по местоназначение“ и/или „приемаща страна“ могат да звучат прекалено „окончателно“, прекалено „постоянно“, което не съответства на ежедневната действителност на гражданите на трети страни; да не споменаваме и факта, че някои държави изобщо не са гостоприемни към мигрантите.

институции са идентифицирали и подпомогнали 339 жени жертви на трафик.[23] Обичайните страни на произход са Румъния, **България**, Унгария, Нигерия, Китай и Филипините. Докладът на GRETA за 2020 г. посочва, че „средно 65% от случаите на трафик на хора са жени, трафикирани с цел сексуална експлоатация, 15% с цел принудително подчинение в домашни условия, 6% с цел трудова експлоатация, 4% с цел насилствен брак, а останалите случаи представляват други форми на експлоатация.[24] Повечето от случаите на мъже, жертви на трафик, са с цел трудова експлоатация (приблизително 70%), следвани от сексуална експлоатация, принудителна просия и други форми на експлоатация.

България продължава да бъде страна на произход, но през последните години става и страна на транзит и на „дестинация", въпреки че няма официални данни в подкрепа на тази тенденция. Трафикът на жени и деца с цел сексуална експлоатация остава най-широко разпространената форма на трафик на хора (70%). За 2019 г. основните страни на „дестинация" за хора, трафикирани от България, са Германия, Австрия, Нидерландия, Белгия, **Италия**, Франция, Испания, Гърция, Швеция и Великобритания.[25] През 2019 г. прокуратурата е идентифицирала 387 жертви (327 жени, от които 255, или 78%, са били трафикирани с цел сексуална експлоатация)[26].

В Италия, според докладите на правителството, през 2017 г. е била оказана подкрепа на 1354 потенциални жертви, значителен ръст в сравнение с жертвите през 2016 г. – 851. В повечето случаи това са жени, жертви на трафик с цел сексуална експлоатация, най-вече от Нигерия.[27] Както се подчертава и в докладите на GRETA обаче, липсва единна информационна система, ето защо няма данни за брой предполагаеми и идентифицирани жертви на трафик на годишна база.[28] Освен това трябва да се отбележи, че разкриването

23 Доклад за оценка на Австрия – Трети етап на оценка GRETA – https://rm.coe.int/greta-2020-03-fgr-aut-en/16809eb4fd

24 Пак там.

25 Национален доклад за 2019 г. – https://antitraffic.government.bg/bg/about#reports

26 Пак там.

27 Доклад относно трафика на хора, Италия, 2018 г. – https://www.refworld.org/docid/5b3e-0b11a.html

28 Доклад във връзка с приложението от Италия на Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора – Втори етап на оценка – https://rm.coe.int/greta-2018-28-fgr-ita/168091f627

и идентифицирането на трафикирани жени все още е тревожен въпрос в Италия. Предвид нарастващия брой потенциални жертви, които пристигат на италианския бряг в предходните години (особено през 2016 г.), процентът на жертви на трафик, на които е оказана подкрепа, далеч не отговаря на действителния размер на феномена.[29]

Румъния постепенно се превръща от страна на произход и на транзит в страна на „дестинация“ (основно за принудителен труд). Общият брой идентифицирани жертви на трафик на хора в периода 2011–2015 г. е 4622.[30] Държавни служители и НПО са идентифицирали 662 жертви през 2017 г., най-ниският брой идентифицирани жертви за последното десетилетие, по-нисък и от 2016 г. (757 жертви) и 2015 г. (880 жертви).[31] Повечето от идентифицираните жертви са жени. Що се отнася до чуждестранните жертви на трафик в Румъния, изглежда процедурите за тяхното идентифициране не са добре развити и следователно наличните данни не отразяват действителното положение.[32] Сред страните на произход на тези жертви са Пакистан и Филипините.[33]

б. Основни директиви на Европейския парламент и на Съвета

Директива 2011/36/ЕС за предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него[34] подчертава необходимостта от възприемане на съобразен с пола подход спрямо трафика на хора. В нея се обръща внимание, че всички мерки по превенция, помощ и подкрепа за жертвите на трафик също

29 Пак там.

30 Доклад във връзка с приложението от Румъния на Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора – Втори етап на оценка – https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a99b1

31 Доклад относно трафика на хора, Румъния, 2018 г. – https://www.refworld.org/docid/5b3e0a9c4.html

32 Пак там.

33 Пак там.

34 Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. за предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036

трябва да са съобразени с пола. Директивата е придружена от **Стратегията на Европейския съюз за премахване на трафика на хора за периода 2012–2016 г.**[35], която допълва политическата рамка. Стратегията изигра важна роля за прилагане на измерението на директивата, свързано с пола, включително разпоредбите ѝ за защита и подкрепа на жертвите на трафик. **Директива 2012/29/ЕС** за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления[36], която е хоризонтално приложим инструмент, също предвижда разпоредби, приложими за жертви на трафик на хора. Тя отчита особената уязвимост на жертвите на трафик като жертви на насилие над жени, ето защо те са обхванати от разпоредбите ѝ.

Директива 2004/38/ЕО[37] относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки и Директива 2005/85/ЕО[38] относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки също имат отношение към свързаните с пола разпоредби за подпомагане на жертвите на трафик от Директивата за борба с трафика на хора. В съответствие с подхода, съобразен с жертвите, **Директива 2009/52/ЕО**[39] предвижда минимални стандарти за санкциите и

35 The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016 – https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf

36 Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029

37 Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща Директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004L0038

38 Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 г. относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0085

39 ДИРЕКТИВА 2009/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. за предвиждане на минимални стандарти за санкциите и мерките срещу работодатели на

мерките срещу работодатели на незаконно пребиваващи граждани на трета държава. Това е изключително важно от гледна точка на жените, които може да са потенциални жертви на трафик с цел трудова експлоатация, докато в същото време са жертви на сексуална експлоатация и/или насилствен брак.

Директива 2011/95/ЕС[40] относно стандартите за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, посочва, че при отнемане на статут на субсидиарна закрила трябва да се вземе предвид най-добрият интерес на детето, както и нуждите на други уязвими лица като жертви на трафик и жертви на тежко сексуално, психологическо и физическо насилие. По-специално директивата включва гениталното осакатяване, насилствената стерилизация и принудителните аборти (съображение 30) сред въпросите, които обосновават „основателни опасения за преследване“ (т.е. съществен елемент за предоставяне на международна закрила). В директивата обаче липсва изрична препратка към насилствените бракове и жертвите на трафик на хора. Когато се изброяват „актове на преследване“, актовете на физическо или психическо насилие са определени като такива, които включват сексуално насилие, както и „действия, насочени срещу лицата по причина на техния пол или срещу деца“ (член 9(2)(f)).

Редица **резолюции на Европейския парламент** разглеждат трафика на хора от гледна точка на пола:

- **Докладът на Парламента относно сексуалната експлоатация и проституцията и въздействието им върху равнопоставеността на жените и мъжете** (2013/2103(INI))[41] потвърждава връзките между трафика и проституцията и подчертава, че сексуалната експлоатация е форма на насилие над жените.

незаконно пребиваващи граждани на трета държава – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0052

40 Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex-%3A32011L0095

41 Доклад относно сексуалната експлоатация и проституцията и въздействието им върху равнопоставеността между жените и мъжете (2013/2103(INI)) – https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//EN

- **Резолюцията на Европейския парламент от 12 май 2016 г.**[42] относно приложението на Директивата за борба с трафика (2015/2118(INI)) се фокусира върху приложението на Директивата от гледна точка на пола. Подчертават се уязвимостите, свързани с пола, и се набляга на факта, че измерението на трафика на хора, свързано с пола, води до задължение за държавите членки да го третират като форма на насилие над жени и момичета.

Освен това **Планът за действие на Европейския съюз по отношение на пола**[43] разглежда измерението на миграцията, свързано с пола, и положението на мигрантите, особено жените бежанки, като отбелязва, че те са изправени пред по-сериозни предизвикателства във всички сфери. Тези документи са важни за оценка на уязвимостта на жените бежанки и мигранти, включително тези, чиято миграция е предизвикана от бедност, нищета, социално изключване и изолация, както и насилие, дискриминация и опасност за живота, на които жените бежанки навярно са били подложени преди и/или по време на миграцията си в Европа.

И накрая, **Стратегическият ангажимент на Европейския съюз за равнопоставеност на жените и мъжете 2016-2019**[44] в цел 3.4 приканва държавите членки да продължават наблюдението на приложението на Директивата за борба с трафика на хора, като гарантират зачитане на измерението ѝ, свързано с пола.

в. Международна рамка

Конвенцията на Обединените нации за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW)[45] е международен договор за правата на жените, който тълкува правата на човека по чувствителен към пола

42 Пак там.

43 Година 1 от Плана за действие на ЕС по отношение на пола: Оценка на приложението на ниво ЕС – https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU%282017%29603256

44 Стратегически ангажимент за равнопоставеност между мъжете и жените 2016-2019 – https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en

45 Конвенция за премахването на всички форми на дискриминация по отношение на жените, Ню Йорк, 18 декември 1979 г. – https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx

начин и защитава жените от дискриминация, основана на пола, по отношение на всички права на човека, залегнали във Всеобщата декларация за правата на човека и други инструменти за защита правата на човека.

По отношение на специфичните разпоредби, свързани с пола, изключително важна е **Истанбулската конвенция**[46], която се счита за най-всеобхватния европейски инструмент срещу на насилието над жени. Конвенцията разглежда проблема с насилието над жени холистично и въвежда правно обвързваща рамка за премахването му.

Протоколът на ООН за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено жени и деца[47], известен като Протоколът от Палермо, заедно с Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и тълкувателните бележки към нея понастоящем може да се считат за най-широко използваните международни инструменти в контекста на борбата с трафика на хора. В Европейския съюз Протоколът от Палермо се прилага на териториите, където се прилага Договорът за създаване на Европейската общност (2002) съгласно условията, предвидени в този Договор, по-специално в член 299 от него и протоколите, приложени към него.

Протоколът от Палермо потвърждава, че трафикът не може да се разглежда отделно от експлоатацията чрез проституция, като заявява, че съгласието на жертвата на експлоатация е без значение; признава, че жертвата на трафик не бива да носи тежестта на доказване на престъплението, и предвижда мерки за защита на жертвите. Като международен правно обвързващ инструмент Протоколът има за цел приемането на национални закони, насърчаването на трансграничното съдебно и полицейско сътрудничество и хармонизирането на регионалното законодателство за борба с трафика на жени, от което Директивата за борба с трафика е част.

46 Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие – https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e

47 Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност – https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx

Конвенцията на ООН за потискане трафика на хора и експлоатацията на чужда проституция (1949)[48] установява изрична връзка между сексуалната експлоатация, проституцията и трафика и признава несъвместимостта между трафика, сексуалната експлоатация и проституцията с основните принципи на човешко достойнство и равно третиране.

Декларацията от Пекин и Платформата за действие[49] развива в подробности базираното на пола естество на дискриминацията по отношение на жените и момичетата.

И накрая, целите за устойчиво развитие, които влязоха в сила през 2016 г. в рамките на **Дневния ред 2030 за устойчиво развитие**[50], поставят за цел премахването на всички форми на насилие над жени и момичета в обществената и личната сфера, включително трафика и сексуалната и други видове експлоатация.

г. Въздействието на трафика с цел сексуална експлоатация през призмата на пола

Изследването върху измерението на пола при трафик на хора, което Европейската комисия стартира през 2016 г.[51], подчертава значението му най-вече във връзка със специализираната помощ за жертвите, след като са били идентифицирани като такива. Съгласно доклада, вредите от трафика с цел сексуална експлоатация са специфични от гледна точка на пола и се различават от вредите, причинени от трафика с цел трудова и други форми на експлоатация, тъй като са свързани със сериозна злоупотреба с телата на жените. В резултат на това предоставянето на специализирани услуги трябва да е съобразено с пола, адекватно на нуждите на жертвите, като се взима предвид взаимо-

48 Конвенция за потискане на трафика на хора и експлоатацията на чужда проституция – https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/TrafficInPersons.aspx

49 Декларация от Пекин и Платформа за действие – https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf

50 Преобразяване на света: дневният ред 2030 за устойчиво развитие – https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld

51 „Изследване на измерението, свързано с пола, на трафика на хора – https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-gender-dimension-trafficking-human-beings_en

действието с други социално конструирани категории (напр. раса, увреждания, възраст, сексуална ориентация) и други характеристики, които са свързани с уязвимост (напр. бременност или самотно родителство) и които влияят върху благополучието на лицето. За да предоставят специализираната помощ, необходима на жертвите на трафик, за да възвърнат правата и благополучието си, професионалистите трябва да притежават експертиза, свързана с пола.

д. Сравнителен преглед[52]

Както беше отбелязано по-горе, Гърция, Италия и Австрия са основно страни на дестинация и страни на транзит за жертви на трафик, докато България и Румъния са основно страни, откъдето жертвите идват. Съгласно Доклада за трафика на хора за 2018 г. на Държавния департамент на САЩ Гърция, България и Румъния не отговарят в пълна степен на стандартите за елиминиране на трафика (ниво 2[53]), докато Италия и Австрия напълно отговарят (ниво 1). Идентифицирането на жертви на трафик остава предизвикателство за всички страни, тъй като много от случаите не се докладват. Това е и сериозен повод за притеснение за Италия и Гърция, тъй като много жертви остават без защита в конфликтните зони, където са разположени приемателните центрове за мигранти. Често се случва пострадалите лица да са настанени на едно и също място с трафикантите си.

Националните законодателства във всички страни, участници в проекта, са хармонизирани с европейското законодателство и международните договори (напр. Протокола от Палермо, Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора). Законите за борба с трафика на хора са свързани или със законодателството относно насилието, основано на пола, и така случаите се третират като преживели насилие, основано на пола, във връзка с предоставянето на услуги (напр. психологическа подкрепа, правна помощ), или са свързани с по-широкото законодателство относно убежището и миграцията, тъй като повечето жертви са граждани на трети страни.

52 Данните за сравнителния преглед са извлечени от документно проучване, предприето от партньори, както и от доклади на ЕС (Европейска комисия, „Заедно срещу трафика на хора“) и Държавния департамент на САЩ (Доклад за трафика на хора 2019 г., Доклад за трафика на хора 2020 г.).

53 Нивото е форма на категоризация сред страните по отношение на съответствието им с минималните стандарти за премахване на трафика на хора.

Във всички страни е създаден координационен механизъм под формата на Национален механизъм за насочване (напр. Италия, Гърция, България и Румъния) или под формата на Работна група за борба с трафика на хора (напр. в Австрия, координирана от Федералното министерство по въпросите на Европа, миграцията и външните работи). Въпреки наличието на тези механизми във всички страни се установява необходимост от по-ефективна координация между компетентните институции. Комуникационните канали, обмяната на ресурси (напр. ноу-хау, инструменти), разработването на протоколи и меморандуми за разбирателство между всички участници трябва да бъдат засилени, а бюрократичните процедури – подобрени. Важно е да се подчертае, че Гърция[54] все още не е разработила Национален план за действие за борба с трафика на хора, докато Румъния, Австрия, България[55] и Италия вече са изготвили такива планове и вече са започнали изпълнението им на годишна база.

Дори и при наличието на разписани национални механизми за насочване, изградени работни групи и определени минимални стандарти за услугите, които жертвите на трафик следва да получат, както и за правата, които те могат да претендират съгласно добрите практики и националното и европейското законодателство, тези разпоредби далеч не се прилагат. Наблюдават се сериозни пропуски във всички национални контексти (напр. липса на безопасно място за настаняване, липса на културна медиация, особено при редките езици, на достъп до правна помощ и до пазара на труда). Защитата и интеграцията на жертвите на трафик са сериозно предизвикателство и ще бъдат обсъдени в следващата глава.

Получаването на разрешително за пребиваване е от ключово значение за жертвите на трафик.[56] Минималният стандарт на Европейския съюз е определен в **Директива 2004/38/ЕО**, въпреки че приложението ѝ на национално ниво се различава съществено. В зависимост от страната съществуват множество различни правни пътища за жертвите на трафик да получат право на пребиваване – от статут на търсещ убежище и субсидиарна закрила до разрешително за пребиваване поради хуманитарни причини или друг специален статут на

54 В момента Гърция подготвя първия си Национален план за действие за борба с трафика на хора, който обхваща периода 2019–2023 г.

55 В случая с България тези планове се наричат „Национални програми“.

56 За допълнителна информация относно правните въпроси за всяка страна, моля, посетете уебсайта на проекта, за да видите националните доклади, изготвени от всеки от партньорите.

закрила. Например, разрешителното за пребиваване за специална социална закрила е валидно шест месеца в Италия, а в Гърция до една година. То може да се подновява съгласно законите на всяка страна. Тези разрешителни за пребиваване са свързани с разрешителните за работа. Следователно на теория жертвите на трафик имат достъп до пазара на труда, ако имат разрешително за пребиваване. На практика това е доста по-сложна ситуация, в която жертвите на трафик се сблъскват с огромни административни, културни и езикови бариери, които препятстват достъпа им до заетост (напр. в България за разрешително за работа може да се кандидатства едва три месеца след кандидатстването за закрила). Значителни разлики съществуват в статута на специална закрила, който се предоставя в Италия и Австрия. В Австрия законът предоставя такъв статут само на жертви на трафик, които имат желание да подадат жалба срещу извършителя, докато в Италия на теория (но не и на практика) на жертвите на трафик се предоставя статут независимо дали сътрудничат в наказателното производство срещу трафикантите или експлоататорите.

Във всички страни функционират безплатни горещи телефонни линии за жертви на трафик на хора, които се управляват или от публични органи, или от НПО. В Гърция и България има гореща телефонна линия, управлявана от A21[57] – специализирана международна организация за борба с трафика на хора. Във всички страни целевото финансиране за борба с трафика е ограничено, особено публичното финансиране. Въпреки това множество граждански организации, активни в тази област, предоставят услуги за жертви на трафик, в допълнение към обществените услуги. Примери за такива услуги са незабавно и безусловно настаняване, психологическа подкрепа, езикови курсове и курсове за професионално ориентиране, програми за намиране на работа, правна помощ и представителство в съда. В допълнение, във всички страни се полагат значителни усилия за обучение и изграждането на капацитет на всички ангажирани участници (като магистрати, правоохранителни органи, медицински лица, държавни служители). Въпреки това все още е нужна много работа в тази посока. Сред различните препоръки към страните е важно да се подчертае насърчаване на ефективното реализиране на правото на жертвите на обезщетение, особено в Гърция, Италия, България и Румъния. И накрая, що се отнася до повишаването на осведомеността сред местното население, това е по-често наблюдавана дейност от страна на съответните институции в Гърция, Италия, Румъния и Австрия, а в България остава по-слабо развита дейност.

57 За повече информация, моля, посетете уебсайта: https://www.a21.org/.

И не на последно място, интересен момент от сравнителна гледна точка е, че Италия, Австрия и Гърция са членове на Шенгенската зона, докато Румъния и България все още са извън нея. Както се посочва в българската Национална стратегия в областта на миграцията, бежанците и интеграцията 2015–2020 г., която включва в целите си и борбата с трафика на хора, членството в Шенгенското пространство ще засили международното и европейското сътрудничество и обмяната на информация по отношение случаите на трафик.

4. Предизвикателства и трудности по отношение интеграцията на пазара на труда

Освен физическите, емоционалните и психологическите последствия жените, жертви на трафик, преживяват правни, социални и финансови последици.

Анализът на националния контекст в Гърция, Италия, Румъния, България и Австрия показва, че са налице предизвикателства не само при идентифицирането на жени, жертви на трафик, а и при прилагането на мерките за интеграция, предвидени в националните механизми.

а. Травматичен опит и травматични последствия

По време на експлоатацията жертвите многократно са подлагани на унизително отношение, актове на насилие и лишаване от задоволяване на основни нужди като сън, храна и почивка. Това има дълготрайно въздействие върху физическото и емоционалното им здраве и променя възприятията им за тях самите, за тялото им и за нуждите им. Накратко, експлоатацията задейства два вида преживявания: 1) жертвите започват да гледат на себе си като на вещи; 2) несправедливи властови отношения, при които жертвата няма действителна възможност да обърне позициите, за да подобри състоянието си.

По отношение въздействието на експлоатацията върху физическото благосъстояние на жертвите, трябва да се вземат предвид следните две съображения: а) наличие на страдание, породено от медицински състояния, които са пряк резултат от лошото третиране по време на трафика; б) медицинско състояние, което частично може да се обясни с експлоатацията, но има и силен психосоматичен компонент.

Ето защо предоставянето на медицински услуги следва да се счита за приоритет в програмите за подкрепа за преживели трафик; проактивната намеса винаги трябва да включва информирано решение от страна на жените и придружаването им през целия процес на възстановяване на здравето им.

Специалистите в областта на психичната травма я описват като парадоксална ситуация, която е неочаквана, има потенциал да навреди и срещу която защитните механизми на жертвата са неефективни.[58] След като са преживели травматично събитие, жертвите често изпитват физическо и емоционално

58 „Psychologie clinique et psychopathologie“, Presses Universitaires de France, Paris, 2006, Serban Ionescu, Alain Blanchet, Coord. Michéle Montreuil, Coord. Jack Doron.

страдание, което наподобява тежка загуба и траур. Професионалистите, които работят в тази област, трябва да опознават гледната точка на жертвите, да ги разберат и да работят заедно с тях. Те трябва да ги подкрепят да намират подходящи за тях решения, като им оставят пространство да изразят волята си, вместо да им налагат собствените си възгледи и решения. Възстановяването от травмата е особено трудно за жени, жертви на трафик. То се затруднява от съществуващите езикови бариери и други независещи от пострадалата фактори (вж. следващата глава).

Освен физическите, емоционалните и психологическите последствия жените, жертви на трафик, плащат сериозна лична цена, защото преживяват допълнителни травмиращи последици като:

- **Правни последици;** гражданскоправни последици от експлоатацията: развод, загуба на родителски права върху деца, загуба на активи; наказателноправни последици: повторно излагане на травматични преживявания поради продължителен съдебен процес и недостатъчни мерки за закрила в съда.

- **Финансови последици;** загуба на способността да работят и да имат доходи.

- **Социални последици;** обществена стигма и стигма в общността, която води до изолация, маргинализация, чувство на вина и срам; загуба на предишни социални роли и статут; жертви, които са били принудени да напуснат училище или работа, изпитват затруднения да се върнат в училище или на предишното си работно място, понякога изпитват и трудности да се върнат да живеят в същото населено място; страх от дискриминация, от загуба на социална подкрепа от страна на семейството, на приятели и познати.

б. Липса на езикови познания

Придобиването на езикови умения често се подчертава като ключов компонент за интеграцията на жени, жертви на трафик. Слабото познаване на езика на страната на пребиваване се явява основна пречка за интеграция. Без достатъчни езикови познания е трудно за пострадалите жени да получат необходимата информация за правата им или за наличните услуги. Езиковите бариери могат допълнително да изострят изолацията и дискриминацията на жертвата, което на свой ред възпрепятства способността ѝ да се

интегрира на пазара на труда. Социалната изолация заради непознаване на езика е уязвимост, която трафикантите използват за набиране на жертвите и като такава се счита за рисков фактор за повторен трафик.

в. Липса на признаване на квалификации

Друга пречка, която се установява на европейско ниво, е липсата на признаване на придобити преди това квалификации на жените, жертви на трафик. Поради тази причина те са принудени да приемат работа, която не съответства на техните умения и професионален статус. Липсата на стабилен механизъм за признаване на квалификации може да доведе до безработица или непълна заетост и в резултат на това до маргинализация. Работата в сивия сектор или приемането само на нискоквалифицирани работни позиции също са свързани частично с липсата на признати удостоверения за образование (напр. за начално и средно образование).

г. Работа и други източници на доходи

За жените, жертви на трафик, по принцип е трудно да заемат квалифицирани работни места. Ето защо образованието, професионалното обучение и достъпът до пазара на труда следва да се изведат като приоритет, така че жените да бъдат подкрепяни да подобрят уменията си и да си намерят по-добра работа. Много жени нямат професионален опит или не могат да докажат такъв или пък не могат да представят препоръки, с които да защитят качествата и уменията си, и това са само част от многото пречки в процеса на търсене на работа.

Работодателите се колебаят да наемат някой, който няма опит или не може да докаже (подходящ) професионален опит или образование. В повечето случаи хора с малко повече професионален опит са на разположение и са предпочитани от работодателите. Това оставя на жените, жертви на трафик, ограничен брой сектори, в които да се реализират. Повечето от тях са ниско платени, съмнителни, недобре регламентирани като чистене, домакинство, работа в кухня, камериерство и др.

д. Културни бариери и бариери, свързани с пола

Жените, преживели трафик на хора, произхождат от различна културна среда.[59] В някои култури жените са по-уязвими по отношение на трафика, тъй като са изключени от основните икономически и социални системи като заетост и висше образование. На много места по света се наблюдава липса на правно и политическо равноправие. Жените често са невидимите жертви на войни и конфликти, като тази уязвимост се простира и до статута им на бежанци или преселници. Техният най-общо „относително неравноправен" (вторичен) статут в семейството и в обществото също засилва този феномен. Жените са уязвими да бъдат изнасилени, да станат жертва на домашно насилие, вредни традиционни практики, трафик на хора, да имат ограничен или никакъв достъп до ресурси. Много от тези условия на уязвимост, обусловени от пола, съответстват на социални и културни условия.[60] Истинско предизвикателство за доставчиците на услуги е липсата на познания за културните различия (напр. разлики в значението на понятия за здраве, благосъстояние и време) и така необходимото адаптиране на услугите към нуждите на жените, жертви на трафик, от трети страни.

е. Деца, за които се грижат пострадалите жени

Жените жертви често имат задължения, свързани с грижата за семейството и децата и това може да попречи на процеса на трудова интеграция. Достъпът до публична или частна грижа за децата често е труден или ограничен и се превръща в допълнителна бариера за тях да кандидатстват за работни позиции на пълен работен ден. Майките на малки деца могат да се окажат в положение да приемат само работа с непълна заетост.

ж. Дискриминация и стигма

Жертвите на трафик от трети страни страдат от междусекторни форми на дискриминация, които проявяват действието си едновременно. Те са едновременно дискриминирани като жени, като мигранти и като жертви на

59 Под култура имаме предвид социални норми и ценности, религиозни вярвания и семейни модели.

60 „Въведение в трафика на хора: уязвимост, въздействие и действие", СНПООН, 2008 – https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf

трафик (особено с оглед на нарастващия расизъм в Европа).[61] Дискриминацията може да се прояви на всички етапи от националните механизми за идентификация и насочване на жертви, както и при предоставянето на специализирани услуги за закрила и подкрепа. Същевременно не трябва да се забравя, че Дискриминацията на жени в заетостта вече е призната за проблем на европейско ниво. При жените, жертви на трафик, към стигмата, свързана със сексуалната експлоатация, се добавя още един пласт на дискриминация, свързана с произхода им. Необходимо е да се обръща специално внимание и да се предоставя подкрепа за борба с тези форми на дискриминация и стигма, които могат да доведат до изолация и маргинализация на пострадалите.

з. Безопасност и сигурност

По своя характер трафикът носи значителен риск за безопасността на жертвите, който може да продължи години наред и да засегне физическата и емоционалната им стабилност. Сигурността може да е причина за чести премествания и да създава трудности в изграждането на социални взаимоотношения и задържането на стабилна работа. Ето защо е от изключително значение да се развиват познания и да се изгражда експертиза у професионалистите за работа с жени, жертви на трафик.

61 Годишен доклад на Европейската комисия против расизма и нетърпимостта: Расизмът, расовата дискриминация, ксенофобията, антисемитизмът и нетърпимостта са във възход в Европа – https://www.coe.int/en/web/portal/-/ecri-annual-report-racism-racial-discrimination-xenophobia-anti-semitism-and-intolerance-are-on-the-rise-in-europe

5. Предложения за интегрирана подкрепа

Образователното и професионалното ориентиране са важни дейности, които насърчават жените да открият и развият своите способности.

а. Дългосрочна помощ и наблюдение

Интеграцията се определя като процес на възстановяване след преживян трафик. Процесът е комплексен и обхваща социални, културни и икономически аспекти.[62]

Процесът на интеграция обхваща живот в стабилна и сигурна среда, достъп до приемлив стандарт на живот, психическо и физическо благополучие, възможности за личностно, социално и икономическо развитие и достъп до социална и емоционална подкрепа. Ключов аспект за успешната интеграция са овластяването и подкрепата за пострадалите жени да развият самоувереност, независимост, самостоятелност и умения да защитават интересите си, така че да поемат водеща роля и активно да се ангажират с процеса на възстановяване.

Когато интеграцията се превърне в реалност, могат да се наблюдават следните потенциални резултати за жените, жертви на трафик:

- достъп до безопасно, задоволително и достъпно място за живеене;
- физическо благосъстояние;
- психическо благосъстояние, включително самочувствие, увереност и приемане на себе си;
- наличие на правен статут: временно или постоянно пребиваване и достъп до пазара на труда;
- безопасност и сигурност: жертвите се чувстват добре и са във физическа безопасност, включително не са изложени на заплахи или насилие от страна на трафиканта или на други лица в семейството, общността или страната;
- задоволително финансово положение: способност да печелят пари или да подкрепят членове на семейството, както и достъп до възможности, които могат да включват заетост или други дейности за генериране на доходи.

62 Адаптирани по „Етични принципи при (повторната) интеграция на жертви на трафик“, Rebecca Surtees, Nexus Institute, September 2013.

б. Настаняване

Както вече споменахме, осигуряването на безопасно и стабилно място за живеене за жени, жертви на трафик, е от изключително значение, за да се предотврати рискът от повторен трафик и виктимизация. Независимо дали се предлагат спешни краткосрочни услуги за настаняване на жени, жертви на трафик, за да избягат от трафикантите, или по-дългосрочни услуги, местоположението им трябва да остане поверително. Услугите за настаняване трябва да бъдат допълнени с други важни услуги, като психосоциална подкрепа и културна медиация.

в. Медицинска подкрепа

Медицинската подкрепа за жени, жертви на трафик, е изключително важна, особено на ранен етап в процеса на тяхната идентификация. Медицинските нужди на жени, жертви на трафик – както свързаните с физическото им здраве, така и свързаните с психичното им здраве – трябва да имат приоритет.

г. Правна помощ

Жените, жертви на трафик, имат нужда от правна помощ във връзка с редица въпроси, с които се сблъскват – от получаване на разрешително за пребиваване и разрешително за работа до съдебни процеси срещу трафикантите (напр. правни средства за защита и обезщетение). Крайна цел на правната помощ е жертвата да разбере добре своите права, които може да упражни чрез съдебно производство, и така да поеме водеща роля при решаване на това кое е най-добро за нея в съответствие с коректно предоставената информация.

д. Културна медиация

Езиков превод следва да се предоставя само от преводачи и културни медиатори, които принадлежат по възможност към същата култура и говорят същия език като пострадалото лице. Те трябва да се подбират внимателно, като се има предвид дали са достатъчно квалифицирани да работят с уязвими лица и дали са обучени да работят по теми, свързани с трафика на хора и нуждите на жертвите, като се съобразяват с пола. Културната медиация е част от усилията, чрез които

се овластяват жертвите, като у тях се развива разбиране за социално-културната среда на страната, в която се намират. Мултикултурните и мултиезиковите екипи трябва да притежават широк диапазон от културни и лингвистични познания и опит, чрез които да осъществяват връзка между различни социално-културни реалности. Задължително условие за социалното включване на жените е те да бъдат подпомагани от лица, които разбират както средата, в която жертвите са израснали, така и тази, в която се намират понастоящем.

Помощта на културния медиатор е особено необходима в началото на процеса на интеграция. Всяка комуникация следва да се осъществява на езика на жертвата и само ако това не е възможно – на друг език, който тя разбира. Най-добре е културните медиатори и преводачите, които работят с жените, да са обучени да разбират трафика на хора и нуждите на жертвите. Необходимо е да се създаде списък с имената на тези медиатори и обучители. Жертвите на трафик трябва да се уведомяват в самото начало за ролята на преводачите, като не трябва да бъдат принуждавани да приемат тяхната помощ, в случай че предпочитат да общуват самостоятелно. Жените, жертви на трафик, трябва също така да бъдат уведомявани, че имат право да изберат жена преводач или културен медиатор.

е. Езикови курсове

Централна част от интеграцията на жени, жертви на трафик, е да усвоят езика на страната на пребиваване. Поради тази причина е необходимо всеки доставчик на услуги, който подпомага жени, жертви на трафик, да изгради мрежа от акредитирани обучителни институции и НПО, които се занимават с обучение на мигранти. Персоналът на тези организации трябва да бъде обучен и информиран за преживяванията на трафикираните жени, за да разбира техните специални нужди.

ж. Професионално консултиране и обучение

Образователното и професионалното ориентиране са важни дейности, които насърчават жените да открият и развият своите способности. Консултациите в тази област им помагат да се сдобият с познания за пазара на труда и инструменти за търсене и кандидатстване за работа. Те получават по-сигурна възможност за достъп до заетост, стават по-наясно с правата си и знаят как да претендират за спазването им. Консултативни сесии могат да се провеждат индивидуално

и да включват дейности като проверка на компетентността, научаване как се пише автобиография, кандидатстване за работа и попълване на съответните документи, както и подготовка за интервю за работа.[63] Жените също така се научават как и къде да търсят работа, като се сдобиват и с важни умения да разбират обявите за работа и предлаганите условия на труд. Професионалното консултиране се използва и за информиране относно услугите, предоставяни от други институции, работещи в областта на заетостта и за улесняване на достъпа до тях. Тези услуги са ценни, тъй като дават експертни познания и се предоставят в допълнение към професионалното консултиране.

з. Грижи за деца

За да се гарантира равното и пълноценно участие на жените, е нужно да се осигурява грижа за децата по време на провежданите сесии. Друга възможност е те да бъдат подкрепени да намерят детски заведения за децата си.

63 Повече подробности за тези дейности са представени в глава 8.

6. Принципи на работа

Не наранявай: Подхождайте към жертвите на трафик неосъдително, с открито отношение и с емпатия. Подкрепете ги да идентифицират своите нужди.

Независимо от различните методи и подходи на работа, институциите, организациите и другите участници, подкрепящи жени, жертви на трафик, трябва да се ръководят от общи правила. Те трябва да имат предвид следните принципи на работа:

а. Безусловна помощ и защита на жените, жертви на трафик

Жените, жертви на трафик, имат право на специализирана помощ и защита възможно най-скоро след като са били формално или неформално идентифицирани като жертви със съответните права. Услугите се предоставят въз основа на предварителното (писмено) съгласие на жертвата[64] и без оглед на решението ѝ дали да сътрудничи за разкриване на престъплението.

б. Не наранявай

Подхождайте към жените, жертви на трафик, неосъдително, с открито отношение и с емпатия. Подкрепете ги да идентифицират своите нужди.

в. Безопасност и сигурност

Трафикът е сериозно престъпление, извършвано от организирани престъпни мрежи, което създава рискове както за жертвите, така и за предоставящите помощ и защита. Решението за включване в която и да е услуга трябва да се вземе след провеждане на задълбочена оценка на риска. Безопасността и сигурността на жертвите на трафик и персонала на организациите и институциите за помощ и защита трябва да са приоритет и да се съблюдават като такъв.

г. Защита срещу повторна виктимизация

Жертвите на трафик трябва да бъдат защитени срещу риска от повторна виктимизация или влошаване на физическите и емоционалните им страдания. Макар и причинени по време на трафика, те могат да се засилят в процеса на идентификацията на жертвите, в периода на подкрепа, по време на досъдебното и съдебното производство, както и по време на фазата на наблюдение.

64 Образец на формуляр за съгласие можете да намерите на адрес http://www.gbvims.com/gbvims-tools/

д. Поверителност и защита на данните

Всички услуги следва да се прилагат в съответствие със строги правила за поверителност. Тези правила определят процеса на събиране, съхраняване и споделяне на чувствителна информация, свързана със случаите на трафик. Те трябва да се спазват от всички доставчици на услуги. Организациите и институциите, които предоставят услуги за помощ и защита, трябва да уведомяват потребителите си за събирането, съхраняването и споделянето на чувствителна информация и за целите, с които това се прави, като им обясняват и как тази информация ще се използва. Жените, жертви на трафик, имат право на достъп до своята поверителна информация. Личните данни на жените, жертви на трафик, могат да се споделят единствено с тяхно съгласие и само с организации и институции, които работят по техните случаи.

е. Защита срещу дискриминация

Жените, жертви на трафик, трябва да бъдат равно третирани независимо от тяхната националност, сексуална ориентация, етнически или расов произход, възраст, религиозни убеждения и практики, политически убеждения, социален и културен произход. Те трябва също така да бъдат защитени от въздействието на предразсъдъци, свързани с това, че са били експлоатирани.

ж. Защита на интересите на жените, жертви на трафик

При оказване на помощ и защита на жертвите на трафик техните интереси са с приоритет.

з. Участие на жените, жертви на трафик, в процеса на взимане на решения във връзка с оказваната им защита и подкрепа

Всички жени, жертви на трафик, имат правото да решават сами за себе си кои услуги са в техен най-добър интерес. Специализираните услуги предполагат жертвите да бъдат подкрепени да вземат решения за получаване на помощ, определяне на индивидуални планове за интеграция, като във всеки един момент се зачита тяхната автономност и лична воля. За тази цел доставчиците на услуги трябва да проявяват гъвкавост, като гарантират, че всяка жена има

достъп до качествена подкрепа и последваща грижа. Това означава жените да бъдат разпознати като активни участници, които имат дадени умения, но също и мнение и преценка на обстоятелствата, свързани с тях. Най-добрият начин да се избегне третирането им като пасивни субекти и жертви е да се издигне в приоритет възможността да решават за собствения си живот.

и. Обективна информация за правата

Информацията, която се предоставя на жените, жертви на трафик, относно техните права, задължения и възможностите да получат защита и помощ, включително интеграция на пазара на труда, трябва да е обективна и да отговаря на реалността. Професионалистите, които информират жените, жертви на трафик, не трябва да създават фалшиви очаквания или да обещават неща извън възможностите на организацията или институцията, от която те са част.

й. Емоционална подкрепа и уважително отношение към индивидуалния травматичен опит

Трафикът оставя дълбоки следи върху емоционалното и физическото благосъстояние на жертвите, което пряко повлиява поведението им и способността им да взимат решения и да правят планове за бъдещето. Жените жертви трябва да получат емоционална подкрепа и за известен период да бъдат придружавани при всяко тяхно взаимодействие с другите. Емоционалната подкрепа включва отношение на разбиране, приемане и уважение към жените и техните ценности, включително признаване на техните преживявания, усилията им да изградят чувство на сигурност; зачитане на ресурсите им и поемане на контрол при използването им; уважение на свободната им воля и насърчаване на тяхната автономност.

Отношението на професионалистите към жените, жертви на трафик, следва да се определя от познанията им за ефекта, който насилието има върху качеството на живот и личността на пострадалите.

Накратко, всички представени по-горе принципи са свързани с идеята за овластяване, която е съществена за физическото, емоционалното и финансовото самосъхранение на жертвите.

7. Методи, методологии и подходи на работа

Индивидуален подход означава съобразяване с ресурсите на жената и нейната мотивация за промяна, плановете ѝ за бъдещето, инициативността ѝ и механизмите ѝ за справяне.

В тази част са представени подходът за овластяване, методологията за управление на случаи и подходът за превенция на риска от повторен трафик.

а. Овластяване

Основна цел на директната помощ, която се оказва на жертвите на трафик, е те да се възстановят и да се овластят да поемат отговорност за живота си. Съобразяването с пола е важно за овластяването на жените, преживели трафик, и включва следното:

- Индивидуален подход при работата по всеки отделен случай. Вместо универсална услуга се възприема подход, който се съобразява с индивидуалните характеристики в начина, по който всяка жертва възприема и преживява експлоатацията, нейните уникални ресурси, нужди и възможности за овластяване.

- При всяка интервенция и във всеки етап на работа се повдигат въпроси, свързани с пола. Това изтъква необходимостта да се създават адекватни програми в отговор на нуждите на жертвите, свързани с пола. Отчитането на половите специфики предполага разбиране за свойствените за пола възприятия за преживяната експлоатация, специфичните нужди и интереси, начина, по който се преживява загубата на социални роли, травматичния опит.

- Признаване на факта, че преобладаващите роли и стереотипи, свързани с пола, подчиняват жените, допълнително ги маргинализират и възпрепятстват поемането на контрол и отговорност, които са важна част от възстановителния процес.

Фокусираният върху жертвата подход повелява програмите за подкрепа да се организират така, че жените, жертви на трафик, да участват активно при избора и прилагането на най-подходящите услуги. Като се има предвид това, че са преживели експлоатация и са били третирани като предмети, изразяването на тяхната свободна воля и поемането на водеща роля във възстановителния процес са важни стъпки за възвръщане на тяхната самоувереност и чувство за самоличност.

Индивидуалният подход означава съобразяване с ресурсите на жената и нейната мотивация за промяна, плановете ѝ за бъдещето, инициативността ѝ и механизмите ѝ за справяне.

б. Управление на случаи

Методологията за управление на случаи на жени, жертви на трафик, позволява да се предоставят услуги по гъвкав начин. Това е ориентиран към жертвата метод, който разчита на мотивацията и вътрешните ресурси на пострадалите, за да ги овласти и да позволи пълноценното им участие във взимането на решения за тяхната интеграция.[65]

Управляващият случая има следните задължения:

- да проведе оценка на риска и на нуждите;
- да действа като медиатор между жените, жертви на трафик, и публичните институции;
- да предостави интензивни услуги за интеграция;
- да определи кои услуги за подкрепа са приоритет;
- да наблюдава процеса на интеграция;
- да действа като застъпник за правата на жертвите.

в. Превенция на риска от повторен трафик и други форми на злоупотреба

Жертвите са особено уязвими да попаднат в повторен трафик непосредствено след като са излезли от ситуация на трафик и преди да получат помощ. Това най-често се случва в рамките на до две или по-малко години след преживян

65 Можете да откриете инструменти на Системата за управление на информация във връзка с насилието, основано на пола, тук: http://www.gbvims.com/gbvims-tools/

трафик. Когато възниква повторен трафик, не е необичайно той да е в различна страна на дестинация или с различна цел на експлоатация при всеки отделен случай.[66] При работата си с пострадалите професионалистите трябва да гарантират, че са предприели всички възможни мерки за безопасност, за да ги предпазят от попадане в нова ситуация на трафик.

Предлаганите услуги (като медицинска помощ, правна помощ, заетост и т.н.) са важни и предоставят на жените спасителна мрежа. Но за да бъдат те безопасни, професионалистите трябва да бъдат добре обучени как да разпознават знаците (физически и психически) за потенциален повторен трафик, когато планират по-широка, индивидуална стратегия за оценка на риска. Те трябва да оценяват риска и постоянно да актуализират стратегията в съответствие с промените в обстоятелствата, засягащи жената, преживяла трафик. За тази цел те трябва да идентифицират потенциалните рискове за живота на пострадалите жени, да оценяват потенциалните заплахи и да предлагат възможни стратегически решения за намаляването им.

66 The Causes and Consequences of Re-trafficking: Evidence from the IOM Human Trafficking Database, IOM, https://publications.iom.int/system/files/pdf/causes_of_retrafficking.pdf

8. Наръчник за изпълнение на дейностите

За да е ефективна, интеграцията трябва да е част от процеса на овластяване на жените.

а. Въведение

В тази част ще представим как се осъществява социалното включване на жени[67], жертви на трафик, чрез изграждане на план за интеграция и заетост на база на оценка на техните желания и очаквания, свързани с бъдещата им работа в страната на пребиваване. Подходът се основава на значението на индивидуалните нужди на жертвата във всеки отделен случай, чиято важност се подчертава в Директивата за борба с трафика на хора. Мерките за подкрепа, помощ и интеграция на жертвите трябва да се адаптират спрямо пострадалите, като се взимат предвид техните специфични преживявания, културен контекст и индивидуални характеристики. В допълнение, този подход се основава на общото схващане, което партньорите по проекта споделят, че на жените, жертви на трафик, трябва да се дават повече възможности за интеграция на пазара на труда, в различни от общоприетите нискоквалифицирани сектори като помощни услуги, домакинска работа и др., като се изследват други области, в които жените могат да получат обучение и квалификация.

б. Как да използвате Наръчника

В тази част на Наръчника ще представим по-подробно дейностите, които може да се изпълняват независимо от мястото на работа и националното законодателство. Предложените дейности очертават конкретните стъпки, които предлагаме, за интеграция на жени, жертви на трафик, на пазара на труда. Всички те са самостоятелни и може да се изпълняват независимо една от друга. За ефективната интеграция на пазара на труда на жените обаче ние горещо препоръчваме прилагането на всички дейности. Така например, дори да приложите дейностите за намиране на работа или оценка на компетенциите, те няма да бъдат ефективни, ако не са изпълнени първоначалните дейности за изграждане на доверие. И накрая, в Наръчника има дейности, които се извършват индивидуално (II-III-IV-V-VI-VII-VIII-IX-X-XI-XII-XIII), и дейности като I и III (Стъпки 3 и 4), които са групови.

67 Предложените дейности са насочени към пълнолетни жени, жертви на трафик на хора, и непълнолетни над 17 години. Настоящият Наръчник не е предназначен за работа с деца, жертви на трафик на хора.

Важно е да подчертаем, че всяка стъпка следва да се приспособи спрямо местния контекст и нуждите на всяка една жена, като се следва индивидуалният подход на работа, описан по-горе. Тъй като предложените дейности целят трудова интеграция чрез спазване на правата на човека и зачитане на пола, те предполагат овластяване, изграждане на самочувствие и напредък в други психо-социални области. Тези дейности обаче не могат да се изпълняват самостоятелно, без да се осигури необходимата закрила, юридическа, хуманитарна, санитарна и психологическа подкрепа за жените. С други думи, тези дейности трябва да се възприемат като допълващи услугите, които покриват базисните нужди на жените, като настаняване, медицинска грижа, юридическо консултиране и психо-социална подкрепа. За да е ефективна, интеграцията трябва да е част от цялостния процес на овластяване на жените. В случай че специалистът, който прилага описаните в Наръчника дейности, разпознае признаци на повторен трафик или други форми на злоупотреба, той трябва незабавно да задейства всички необходими мерки, за да го предотврати – оценка на риска, оценка на нуждите, осигуряване на безопасност, включване на релевантни институции и др.

в. Дейности

i. Консултиране и неформални групови сесии за опознаване на жените, жертви на трафик на хора, и изграждане на подкрепяща среда

▶ *Въведение в дейността*

Изграждането на доверие е предпоставка за всяка нова връзка, особено за тази, от която се очаква помощ и подкрепа, включително за улесняване интеграцията на пазара на труда. Без доверие не е възможно да се разбере каква е специфичната история на всяка жена, нейните нужди и желания, силните и слабите ѝ страни. Без доверие съществува висок риск да се изготви план за интеграция, който не пасва на възможностите и стремежите на жената, което би затруднило успешната му реализация. Това е особено важно за жени с различен културен, социален и религиозен произход.

Връзката на доверие трябва да се изгради посредством различни стратегии, като изборът зависи от внимателен анализ на обстоятелствата и нуждите на жената. Доверителната връзка е ежедневен процес между жената и специалиста, обучен да оказва подкрепа на жертви на трафик на хора с цел сексуална експлоатация и други форми насилие, основано на пола.

▶ *Какво да направим*

В зависимост от културния произход и наличните възможности на доставчика на услуги индивидуалният подход като първа стъпка не винаги дава очакваните резултати. Тъй като някои жени идват от общества, където високо се цени принадлежността, те могат да се почувстват по-добре в групова сесия, защото се нуждаят от приемането на други като тях или използват групата като подкрепящо и безопасно пространство. Някои жени може с неохота да разкриват информация за себе си, миналото си и преживяното пред непознати. Ето защо използването на неформални групи може да бъде ефективно средство за изграждане на доверие. Чрез неформални групи жените, жертви на трафик на хора, могат да преодолеят своите страхове и срамежливост и да експериментират как се чувстват в нови ситуации.

Специално по отношение жените, жертви на трафик на хора, е необходимо преди всичко да се гарантира безопасността на участниците. От една страна, добре е да познавате историята на всеки участник, за да се избягват потенциално опасни ситуации (напр. жени от един и същ регион могат да имат общи роднини или да са се сблъсквали с едни и същи трафиканти). От друга страна, важно е да не забравяте,[68] че жените, жертви на трафик на хора, носят със себе си лична история на травматично преживяване. Трябва да сте наясно, че травмата повлиява върху създаването на нови взаимоотношения. За да сте съпричастни с това, трябва добре да разбирате преживяваното страдание по време на миграцията и последвалата сексуална експлоатация.

68 Визира се доставчикът на услуги и/или специалистите, които работят с жертви на трафик на хора.

„Специализираните услуги и профилираните експерти са от изключително значение не само за да се определят специфичните нужди, свързани с травматичното преживяване на трафик, но така също за да се отговори на тези нужди по адекватен и чувствителен начин“.[69]

По време на индивидуална или групова консултация, като изхождате от травматичното преживяване на жената, жертва на трафик, следва:

- да създадете пространство жените да изразят себе си, да задават въпроси и да коментират въпроса по принцип;
- да използвате подходящ и уважителен език (напр. да не давате оценка и да не наранявате жените по какъвто и да е начин, да се съобразявате с културата им, като държите сметка за индивидуалните характеристики, нужди и желания);
- да толерирате травматичните последици, които могат да се проявят в несигурност, срам, липса на доверие и трудности при изграждането на взаимоотношения;
- да проявявате искрен интерес и уважение към положението на жените;
- да подкрепяте жените при взимането на решения за техните индивидуални проекти;
- да сте добре запознати с международното и националното законодателства;
- да обяснявате подробно индивидуалните стъпки по проекта;
- да се съобразявате с културния произход.

69 „Европейски институт за равенство на половете – Специфични за пола мерки в борбата с трафика на хора“ – https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/read_the_report_gender-specific_measures_in_anti-trafficking_actions.pdf

Връзката на доверие е колкото необходима, толкова и трудна за изграждане. Подходът, съобразен с пола, помага на жертвите да бъдат по-смели в мечтите и желанията си. Жертвите на трафик често не могат да си представят своето бъдеще и остават закотвени в настоящия момент, в режим „оцеляване“.

ii. Индивидуални първи сесии; сесии за ориентиране и за оценка на нуждите на жените

▶ *Въведение в дейността*

Това е дейност, която позволява да получите основна информация за нуждите на жената. Опознайте я в поредица от въвеждащи срещи, за да можете да я ориентирате към възможните пътища за осъществяване личните ѝ планове. Процесът на социална и трудова интеграция на жертвите е сложен. Съображение 18 от Директивата за борба с трафика на хора[70] препоръчва „услугите и помощта за жертвите да следват оценка на индивидуалните нужди, която взима под внимание тяхното преживяване, културен контекст и индивидуални характеристики. Жените, които са трафикирани с цел сексуална експлоатация, преживяват специфични (и често тежки) форми на вреди и травми, ето защо индивидуалната оценка е от изключително значение. Оценката на индивидуалните нужди на тези жени може да е истинско предизвикателство и е важно да се отчита техният културен произход, тъй като престъплението на трафик може да е свързано с традиционна практика“.[71]

▶ *Какво да направим*

Проведете първата самостоятелна сесия (или поредица от сесии) с цел консултация. Тя трябва да се проведе в безопасна и удобна среда.

70 „Защитата на жертвите, анализ на Директивата за борба с трафика на хора от перспективата на жертва на насилие, основано на пола“, изготвен по поръчка на Европейския институт за равенство на половете.

71 „Европейски институт за равенство на половете – Специфични за пола мерки в борбата с трафика на хора” – https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/read_the_report_gender-specific_measures_in_anti-trafficking_actions.pdf

- Проявявайте уважение.
- Слушайте внимателно, водете си бележки и направете връзки между нещата („свържете точките“).
- Определете заедно правилата. Какви са очакванията на всяка от страните и кои от тях могат да бъдат посрещнати. Пострадалата жена трябва да има достатъчно пространство и време да обясни своите нужди.
- Слагайте ударение върху силните ѝ страни и ресурси, а не на слабите ѝ страни и пречките. Помогнете ѝ да определи малки постижими цели.
- След като ѝ предоставите информация, ѝ помогнете да направи реалистична преценка на настоящата си ситуация.
- Задавайте въпроси, за да я улесните да разсъждава за себе си и за бъдещето си, така че да добие по-добро разбиране за своите умения, силни и слаби страни. Мнението и отношението ѝ по различни аспекти, свързани с работата, са важни (напр. как гледа на работата в екип или на работата с мъже).
- Обменяйте информация: приемете, че първата сесия е информираща и за двете страни. Жената трябва да разбере, че има възможност да продължи образованието си, да се (пре) квалифицира или да намери работа. Тя трябва да е наясно какви са следващите стъпки. Вие трябва да се ориентирате най-общо за това какви са нейните умения, ресурси, желания и тревоги.

Съвети:

- Разберете какво образование и професионален опит има жената.
- Споделете основна информация за местния пазар на труда.
- Оценете уменията ѝ: по време на първата сесия можете да направите само предварителна оценка на нуждите на жената. За по-подробна оценка тя трябва да придобие увереност и да ви се довери. В повечето случаи за това са необходими няколко сесии (от три до пет в зависимост от случая).

- Първата сесия е ориентировъчна за изграждане на реалистичен план за обучение и заетост през следващите сесии.
- Създайте реалистични очаквания как можете да сте полезни.
- Споделяйте положителни примери. Това помага за изграждане на доверие и оптимизъм у жената, жертва на трафик.

iii. Оценка на нуждите: фокус върху желанията и очакванията за заетост

Въведение в дейността

Да разкрием какви са мечтите и очакванията за работа на жените е неизменна част от оценката на индивидуалните им нужди, която се прави веднага след като постъпят в услугата за подкрепа.

Това е важно, защото ще им помогне да разберат потребностите на пазара на труда в страната на пребиваване и да ги съпоставят спрямо собствените способности и умения. В много случаи жертвите не си дават сметка или подценяват уменията, които притежават. С други думи, чрез тази дейност се оказва ефективна подкрепа на жените да осъществят преход от пасивни получатели на помощ „наготово“ (т.е. „Аз, доставчикът на услуги, ти казвам какво можеш да правиш в моята страна, въз основа на факта, че ти не знаеш достатъчно“, „Аз знам най-добре как да ти помогна“) към активни участници в процеса на интеграция (т.е. „Заедно можем да намерим най-подходящия път за твоята интеграция, който пасва най-добре на твоите умения и желания, като съчетаем твоето и моето знание“).

Какво да направим

СТЪПКА 1:

Индивидуална сесия за изследване на мечтите за професионална реализация

Полезно е заедно с пострадалата жена да изследвате какви са били мечтите и желанията ѝ преди да попадне в капана на трафика на хора. Това може да се

направи под формата на индивидуален разговор, като се опитате да създадете атмосфера на сигурност и приемане, която да ѝ позволи да говори за себе си и желанията си извън ролята на жертва. Започнете, като поговорите за живота ѝ преди експлоатацията, като я стимулирате да ви разкаже за живота си в страната на произход.

Целта е да помогнете на жената да създаде визия за себе си като своето идеално бъдещо аз. Някои от въпросите, които можете да ѝ зададете, или които да имате предвид по време на разговора си с нея, са следните:

- С какво се занимавахте преди трафика?
- Работехте ли?
- Ако не сте работили, мечтаехте ли за конкретна работа, с която искахте да се занимавате?
- Има ли хора, които са пример за вас, напр. член на семейството, когото цените особено много, или други лица, за които си мислите, когато си представяте своето бъдеще?
- Какви смятате, че са вашите умения?
- Какви умения считате, че може да са ви необходими, за да се интегрирате и да постигнете мечтите си?
- Какво е за вас лично постижение?
- Какво ви е необходимо, за да се чувствате удовлетворена?

Съвети

- Не забравяйте да включите в плана за подкрепа въпроси, свързани с желанията и очакванията на жената за заетост, като част от оценката на индивидуалните нужди.
- Опитайте се да разберете с какво се е занимавала преди да попадне в трафик, по-специално дали притежава подходящи умения за справяне или

за упражняване на заетост, които да са ѝ от полза на пазара на труда в страната на пребиваване.

- Опитвайте се да я включите активно в обсъждането на възможностите за бъдещата ѝ заетост.
- Предоставете ѝ надеждна информация за текущия пазар на труда в страната на пребиваване.

СТЪПКА 2:

Индивидуална сесия за изследване на това как жената възприема пречките пред личното си развитие

Тази втора сесия може да се проведе с жената, жертва на трафик, за да се разбере дали тя няма в мисленето си вкоренени стереотипи за обществото домакин, които могат да възпрепятстват способността ѝ за самореализация. Важно е да имате предвид, че стереотипите действат като осезаеми препятствия в някои случаи. Разговорът с жената ще ви помогне да разберете какви са според нея стереотипите и предразсъдъците, които другите използват спрямо нея. Например, как според нея, я възприемат другите хора в обществото на страната на пребиваване? Чувства ли се по някакъв начин стигматизирана? Има ли самата тя предубеждения по отношение на културата на приемащата страна, които могат да ѝ попречат да преследва целите си? Трябва внимателно да се изследва характерът на нейните цели и дали те са реалистични.

Освен стереотипите, които може да са сериозни препятствия за намиране на заетост, е добре да разберете дали жената има деца, за които трябва да се грижи, или дали е бременна.[72] Това е важно, за да намерите начини да преодолеете трудностите, които имат бременните жени и самотните майки, когато търсят работа (виж 4.з.).

72 Как ще успее да си намери работа и едновременно с това да се грижи за децата си? Как ще успее да бъде едновременно родител и служител или дори работодател?

СТЪПКА 3:

Групови сесии за идентифициране на очакванията, изграждане на идентичност и преодоляване на стереотипите

Индивидуалните сесии може да бъдат последвани от групови сесии с по три или повече жени. Първият вид групови сесии включва практически упражнения за развиване на представата за себе си (идентичност) и за осмисляне на значението на съществуващите стереотипи и предразсъдъци, които помагат или пречат на жените да постигнат личните си цели и да намерят мечтана работа.

Пример за групова дейност „Коя съм аз?“

За тази дейност жените може да бъдат помолени да нарисуват представата за себе си върху лист хартия. За да им помогнете, кажете следното и задайте въпросите:

- Опитайте се да затворите очи и си представете как изглеждате.
- Затворете отново очи и си представете как изглеждате в очите на хората около вас.
- Как бихте се описали на някой, когото срещате за първи път?
- Затворете отново очи и си се представете след три или четири години. Как бихте искали вашето положение да се подобри в бъдеще?
- Опишете със свои думи кои според вас са пречките пред вашата реализация? Помислете за взаимоотношения, икономически, социални и културни фактори.

СТЪПКА 4:

Групови сесии за изследване на възможностите за превъзмогване на съществуващите пречки

Веднага след Стъпка 3 жените в групите може да се подканят да помислят върху пречките, които са идентифицирали по време на предходната задача. За целта може да се проведе групова дискусия, в която те трябва да набележат начини за преодоляване на всяка една пречка.

iv. Набелязване на целите на индивидуалния план за трудова интеграция съвместно с жената

▶ *Въведение в дейността*

За да се състави ефективен индивидуален проект за интеграция, е необходимо заедно с жената да се набележат неговите цели и да се гарантира активното ѝ участие на всеки етап.

▶ *Какво да направим*

Трябва да помните, че планът за интеграция е индивидуален и съобразен с конкретната ситуация на всяка жена. За да съставите ефективен проект за интеграция, трябва по време на цялостния процес на оценка да държите сметка за следното:

- травматичното преживяване,
- социалния и културен произход на жената,
- очакванията, мечтите и надеждите, заради които е мигрирала, и
- трудностите, свързани с навлизането на пазара на труда в нова културна среда.

Това, което прави проекта за интеграция специален, е че се отнасяте към жената, като се съобразявате с пола ѝ и я третирате като носител на права. Интеграционният проект се съставя заедно с нея в хода на консултациите. Целите трябва да са споделени. Това е процес, в който придружавате жената да трансформира мечтите и желанията си в конкретни и реалистични цели. Това се постига, като ѝ предлагате постижими и осъществими действия и форми на подкрепа, които отговарят на нейните нужди, като:

- езикови курсове, курсове по култура и ориентация;
- напътствия и оценка на личните умения;
- информация за местния контекст;

- укрепване на способността ѝ да се свързва с други хора;
- овластяване;
- подкрепа за придобиване на специфични професионални умения;
- насърчаване на финансова автономност;
- подкрепа при административни процедури и услуги;
- развлекателни и социални дейности;
- подкрепа за изпълнение на изискванията на работодателите за наемане на работа;
- обучителни курсове;
- намиране на работа.

v. Оценка на компетентностите: трудови умения

▶ *Въведение в дейността*

При изпълнение на тази дейност е от съществено значение да съберете достатъчно информация за личната професионална история на всяка жена, за да създадете неин персонифициран профил. Информацията, която ви е нужна, засяга професионалния ѝ статут, професионалния ѝ опит, уменията ѝ в определена трудова дейност, нивото ѝ на образование, преминати обучения и курсове, както и информация за възможни кариерни цели и очаквания. Отбелязват се и потребностите, свързани с по-нататъшно обучение или изграждане на умения.

Целта на събирането на тази информация е:

- да се анализира и оцени предходният кариерен път на всяка жена (ако има такъв);
- да се анализират и оценят съществуващите умения;

- да се определят реалистични кариерни избори въз основа на предходен опит и потребности;
- да се набележат пречките, които трябва да се преодолеят, за да се постигне интеграция чрез заетост на жените;
- да се анализират необходимите умения за избран кариерен път.

Информацията се обобщава в персонифициран професионален профил.

▶ *Какво да направим*

СТЪПКА 1:

Позволете на жената да оцени своя опит

Езиковите познания, работата в сивия сектор, хобитата и дейностите в свободното време могат да се окажат ценни умения за жената да намери работа. Ако професионалният ѝ опит е свързан само със сивия сектор или със семеен бизнес, т.е. тя не е получавала заплащане за труда си, това не означава, че извършваните дейности не могат да се считат за професионален опит. Работата по полагане на грижи в домакинството и за децата, която жените са извършвали, е важно също да бъде оценена като опит, който може да ги подготви за друг вид труд. Това е признание, овластяващо жените, които така разбират, че имат умения и са постигнали нещо в живота си.

СТЪПКА 2:

Оформяне на автобиография

Автобиографията е важен инструмент за търсене на работа, тъй като представя необходимата информация за кандидата (професионален опит, ниво на образование, умения) по структуриран и сбит начин. Обяснете на всяка жена значението на добрата автобиография, подготвителните стъпки, формата и някои съвети за изготвянето ѝ (напр. нужно е да се подчертаят силните страни, като се избягват слабите). След това работете заедно с нея при изготвяне на автобиографията ѝ, като използвате европейски формат на автобиография,[73] съобразена с описанието на свободната позиция, за която се кандидатства.

73 Създайте своята автобиография в европейски формат – https://europass.cedefop.europa.eu/documents/curriculum-vitae

СТЪПКА 3:

Валидиране на документи

Документи, които доказват образование, професионални квалификации и преминати обучения, дават по-добър шанс на жените да си намерят работа. За съжаление те не винаги са налични или са на родния език на жената. Обсъдете с нея дали разполага с някакъв документ, който доказва опита ѝ. Може ли да го предостави? Помогнете ѝ да го преведе в съответствие с изискванията в страната на пребиваване. Помогнете ѝ да се свърже с органите, които могат да валидират документите ѝ.

vi. Оценка на компетентностите: езикови познания

▶ *Въведение в дейността*

Тази част представя как да се преодолее липсата на езикови умения за езика, който се говори в страната на пребиваване, което е основна пречка за дългосрочна интеграция чрез заетост.

▶ *Какво да направим*

Когато става дума за езикови умения и грамотност в най-общ смисъл, могат да се вземат предвид следните действия, които да се реализират независимо от социалния, икономическия и културния контекст:

- Важно е да започнете с предварително интервю с жертвата, с което да прецените настоящото ниво на владеене на езика и грамотност. Можете да се ориентирате, като задавате въпроси на жената относно нейната представа за владеене на езика, преминавала ли е езикови курсове, има ли сертификат за ниво на владеене на езика, може ли да се справя с основна комуникация на езика – в магазина, на улицата и т.н.

- Не забравяйте, че въпреки централната роля на местния език, владеенето на други езици, като английски, френски, особено редки диалекти и т.н., може да е от полза и да повиши шансовете за намиране на работа (напр. в областта на преводите, културната медиация и гастрономията).

След като сте установили първоначалното ниво, можете да предложите курс на обучение, съобразен с индивидуалните умения и потребности на жената. Процесът може да се улесни чрез идентифициране на подходящи услуги за подобряване на езиковите умения и насочване към тях.

vii. Оценка на компетентностите: компютърна грамотност

Тази дейност има за цел да подобри медийната грамотност на жертвите на трафик на хора. Електронните ресурси са полезни по два начина. От една страна, те могат да помогнат на жертвите да търсят чрез интернет вакантни места за работа, работодатели, услуги в подкрепа на заетостта в областите от техен интерес, както и информация за уменията, от които най-вече имат нужда. От друга страна, медийната грамотност повишава тяхната конкурентоспособност на пазара на труда, тъй като се предполага, че едно лице с по-добра медийна грамотност по-лесно може да си намери работа в по-широк кръг от области на заетост.

В разговора с жената разберете дали може да включи и да работи с компютър или друго устройство, да включи батерия, да работи с най-често използваните приложения и т.н. Попитайте я кога използва компютър (или друго устройство) и за какво. Задайте и други въпроси, които да ви дадат представа за нивото ù на медийна грамотност и следователно за образователните потребности на жената.

Процесът на обучение може да се ускори посредством съществуващи методики за обучение, насочени към повишаване на медийната и дигиталната грамотност, особено при ниско квалифицирани жени, жертви на трафик на хора. Специфичното съдържание на обучителните методики може да се адаптира не само спрямо конкретния културен и социален контекст на обществото в страната на пребиваване, но и спрямо профила на жената, жертва на трафик. Добре е обаче обучението да се организира в обучителни модули с нарастващо по сложност съдържание, като се засегнат обсъдените по-горе въпроси (всеки модул може да включва подсекции, за да се осигури по-всеобхватен процес на обучение). Индивидуалните планове за обучение може да се съгласуват с

жените след предварителната оценка, за да се подберат някои или всички от модулите, от които жената има нужда.

И накрая, повишаването на медийната грамотност може да бъде улеснено чрез идентифициране на съществуващи услуги за изграждане на компютърни умения и насочване към тях. Пример за възможни дейности за осъществяване на тази стъпка може да бъдат намерени в Приложение I.

viii. Оценка на компетентностите: социални умения, свързани с трудовата реализация

▶ *Въведение в дейността*

Тази дейност включва инструменти и информация за това как да се улесни достъпът до пазара на труда на жените, жертви на трафик, като се развият техните социални умения.

Социалните умения са свързани с нагласите, способността за преценка на ситуацията, умения за общуване и др. и се считат за толкова важни при кандидатстване за работа, колкото и професионалните умения.[74]

Следните социални умения се считат за най-важни:

- **общуване и взаимодействие с другите,** включително слушане, водене на преговори, убеждаване, презентационни умения и вербална комуникация;
- **критично мислене,** включително изобретателност, критично наблюдение, умения за разрешаване на проблеми и гъвкавост;
- **лидерски умения,** включително управление и разрешаване на конфликти, вземане на решения, управление и надзор;
- **позитивна нагласа,** като се имат предвид увереност, сътрудничество, търпение и приятелско отношение;

74 „Колко са важни социалните умения“, European Youth Portal, 2018 – https://europa.eu/youth/es/article/53/54735_en

- **работа в екип,** включително приемане на обратна връзка, приемане на различията, изграждане на партньорства, адекватна самооценка;
- **работна етика** като придържане към задачата, самоконтрол, упоритост и надеждност.

- *Какво да направим*

СТЪПКА 1:

Идентифициране на потребност

Тъй като социалните умения се определят по-трудно, да им се направи оценка е нелека задача. Съществуват въпросници[75], които може да са полезен инструмент за оценка на нуждите на жената и за определяне кои от изброените по-горе умения трябва да се подобрят. Въз основа на резултатите от въпросниците за оценка на социалните умения обучителните сесии могат да се структурират и приспособят към специфичните нужди на жената. Друг начин е да се наблюдава как жената общува с останалите в социална среда и при изпълнение на различни групови задачи.

СТЪПКА 2:

Развитие на подходящи социални умения

Модулите в Приложение II включват практически упражнения като ефективен начин за учене чрез опита и развитие на основни социални умения, както и някои дейности, които може да се намерят онлайн в интернет.

75 Предложения за въпросници може да се намерят на следните интернет адреси, като те може да се приспособят в зависимост от нуждите на доставчика на услуги и жената: https://blog.peoplefirstps.com/connect2lead/soft-skills-assessment-questionnaire-to-identify-your-blind-spots https://hundred5.com/blog/100-soft-skills-questions-to-help-you-hire-top-talent

ix. Оценка на компетентностите: допълнителни възможности за квалификация и обучение

▶ *Въведение в дейността*

В тази част се разглежда процесът на придобиване на допълнителни квалификации, необходими на пазара на труда. Това е процес на овластяване, тъй като е насочен не само към развитие на знания и умения, а и към повишаване на самоувереността и самоуважението на жените, жертви на трафик. Целта на тази дейност е те да се мотивират да бъдат активни, да поемат инициатива и да проявяват реалистично разбиране за собствените си умения и ресурси във връзка с професионалната си реализация.

▶ *Какво да направим*

СТЪПКА 1:

Оценка на силните страни и нуждите на жените, жертви на трафик на хора, от допълнителни квалификации и обучение

- Разберете какви са нагласите и желанията на жената, жертва на трафик, във връзка с възможностите за придобиване на допълнителна квалификация и обучение.
  - Как възприема тя възможността да има собствен доход? Какви са нейните желания и цели? Какви идеи има тя за повишаване на шансовете си за намиране на работа и получаване на независими доходи? Какви страхове има и какви пречки вижда?
- Проучете също така силните ѝ страни, уменията и ресурсите ѝ за намиране на работа.
  - От какви умения и квалификации има нужда тя, за да намери желаната работа? Какви умения и знания има тя, за да я получи? Има ли хора в общността ѝ, които могат да я подкрепят, има ли добри примери, които тя може да следва? Има ли нужда от допълнителна квалификация и обучение? От какви? Биха ли били полезни за нея специализираните

програми за професионално обучение? Има ли жената, жертва на трафик на хора, реалистични цели по отношение на заетостта си спрямо способностите, уменията и нивото си на образование, от една страна, и наличните възможности за заетост, от друга?

СТЪПКА 2:

Индивидуална подкрепа и консултиране

Индивидуалната подкрепа в процеса на придобиване на допълнителна квалификация и образование има за цел да подготви устойчив план за обучение на жената, жертва на трафик на хора. Това може да включва развитието на основни познания за възможностите за обучение и образование в страната, както и за образователните институции и процедури; умения за добро представяне; ориентиране на пазара на труда; разработването на реалистична стратегия за намиране на работа в съответствие с нейните качества и способности; идентифициране и избор заедно с жената, жертва на трафик, на подходящи и реалистични възможности за обучение. Индивидуалната подкрепа включва също така да се обясни на жената какви са нейните ангажименти и отговорности, ако бъде записана в даден обучителен курс – тя трябва да бъде навреме за началото на урока, трябва да посещава всички занятия, не трябва да отсъства, трябва да изпълнява поставените ù задачи, трябва да се готви за всеки следващ урок и т.н.

Съвети:

Подкрепете жертвата на трафик на хора, като ù предоставите информация и насоки. Не предприемайте действия от нейно име и за нейна сметка. Тя трябва да разгледа възможностите за обучение, да избере подходящите курсове, да се запише и да ги посещава. Обсъдете всяка стъпка и я окуражавайте. Намесвайте се само когато е необходимо.

СТЪПКА 3:

Безопасно насочване

Насочете жертвата към бюра по труда, квалификационни програми, програми за продължаващо обучение, за професионално обучение или преквалификация

и др. Независимо от това, за да осигурите безопасно насочване, трябва да се свърши много предварителна проактивна работа, за да се гарантира, че и външната среда (напр. институции, служители, пространство и т.н.) е подготвена да приеме насочената жертва:

- оценка на пазара на труда и възможностите за работа;
- повишаване на осведомеността и включване на държавните служби по заетостта;
- повишаване на осведомеността и включване на агенции за подбор на персонала;
- повишаване на осведомеността и включване на работодатели;
- ангажиране на частния сектор, който да предложи с про-боно курсове за повишаване на квалификацията и образованието на жертвите на трафик на хора, а след това да ги наеме на работа;
- изграждане на партньорства и мрежи с организации, които предоставят професионално обучение и услуги за намиране на работа;
- застъпничество за безплатни образователни и обучителни услуги за жени, жертви на трафик на хора.

Изброените по-горе дейности са само примерни. Те изискват дългосрочни усилия и трябва да са сред приоритетите на организациите, които работят за интеграцията на жените, жертви на трафик на хора.

x. Консултации във връзка с функционирането на пазара на труда

Въведение в дейността

Когато консултирате жени, жертви на трафик на хора, относно възможностите им за трудова интеграция, е важно да споделите с тях всички съществени аспекти на пазара на труда. Без точна и ясна информация какви са правилата на пазара на труда и как функционира той, те могат да станат обект на злоупотреби и експлоатация. Така например, жените трябва да бъдат обучени, че е

задължително да се информират за условията на труд преди да започнат работа, да настояват да подпишат договор, да преговарят за достойно заплащане за труда си в съответствие със стандартите в страната на пребиваване. Нужно е да се отдели достатъчно време за тази дейност, като в повечето случаи тя обхваща над две сесии. При необходимост може да осигурите подкрепата на експерт, специализирал трудово право.[76]

▶ *Какво да направим*

СТЪПКА 1:

Съвети във връзка със съдържанието на договор за работа

Предоставете информация на жената за договорите за заетост, като обясните, че те трябва да съдържат най-малко следната информация, като в същото време правите препратки към съответните национални закони:

- страни по договора за заетост (работодател и служител);
- работно място: ако няма постоянно работно място, в договора трябва да бъде указано, че служителят ще работи на различни места, като се посочва седалището на компанията;
- наименование, клас, категория на заетостта или длъжностна характеристика, кратко описание на обичайните задачи;
- начална дата и очаквана продължителност на договора, ако е временен;
- брой дни платен годишен отпуск;
- продължителност на предизвестието за служителя и за работодателя при прекратяване на договора;
- първоначална основна заплата, начин на изплащане на възнаграждението и други компоненти на възнаграждението;
- продължителност на обичайния работен ден или работна седмица (брой часове работа);

76 Дейностите и сесиите трябва да са персонифицирани съгласно нуждите на отделните жени.

- правила за колективните споразумения, които регулират условията на труд на служителя, ако са приложими.

СТЪПКА 2:

Съвети относно различните видове договори

Предоставете на жената информация за договорите на пълен работен ден, граждански, трудов и другите видове договори, като наблегнете на принципа за недопускане на дискриминация, когато се прибягва до нестандартни форми на заетост. Нестандартните или другите договори за работа могат да включват: срочна работа, работа на непълен работен ден и работа чрез агенции за временна заетост.

СТЪПКА 3:

Съвети относно платежни документи и данъчни въпроси

Предоставете на жената информация за други относими документи: какво представлява фишът за заплата и как се разчита, какво е предизвестие за напускане и кога трябва да се подпише, какво се прави с данъчните задължения в зависимост от вида договор, какво представлява и как се попълва декларация за доходи. Дайте информация за услугите, които могат да подпомогнат жената (напр. синдикални организации, бюра за подкрепа и др.).

СТЪПКА 4:

Допълнителна подкрепа за придружаване и професионално наставничество

Насочете най-уязвимите жени към програми за кариерно ориентиране на правителствени институции или неправителствени организации.

xi. Придружаване в процеса на търсене на работа

Въведение в дейността

Консултативните сесии за търсене на работа трябва да се провеждат, дори ако търсенето на такава все още не е относимо за ситуацията на жената, жертва

на трафик на хора, поради различни причини, като например неясен статут на пребиваване, който не позволява достъп до пазара на труда, възможно връщане в страната на произход или продължение към друга държава в Европа. Консултативните сесии за работа имат ефекта на подготовка. Когато жената получи право на труд, тя ще бъде по-компетентна да намери добра работа и така устойчиво да се интегрира на пазара на труда, вместо да ѝ се налага да приема първото предложение за работа. Знанията и уменията, придобити по време на консултациите, ще са полезни и когато жертвата се завърне в страната си на произход или се установи в друга държава в ЕС. Тя ще може да открие нови кариерни пътища и ще бъде по-внимателна, когато става дума за работна среда, която би я поставила в уязвимо положение. Ето защо тази дейност включва развиване на компетентности, които подпомагат жените при търсенето на работа, свързването с работодатели и договарянето на споразумения и договори за работа, независимо къде се намира.

Дейността се осъществява въз основа на индивидуалната оценка за всяка жена и целите, описани в индивидуалния ѝ план за интеграция. Отново – от изключително значение е и в този случай, когато оказвате подкрепа за намиране на работа и за връзки с работодатели, да прилагате подход, съобразен с пола. Трябва да помогнете на жените, жертви на трафик на хора, да осъзнаят потенциала си и да се подготвят за ежедневните предизвикателства, които могат дори да не съзнават, като винаги държите сметка за техните специфични за пола преживявания и произход.

Какво да направим

СТЪПКА 1:

Очертаване на компетентните институции, свързани с търсенето на работа

Въз основа на персонифицирания професионален профил представете информация за тези сектори, за които жената е най-подходяща. Оценете личната мотивация на жената и какво прави тя, за да намери работа. Уточнете от каква подкрепа има нужда (напр. изготвяне на автобиография, напътствия за интервю за работа и т.н.). Можете да сте много полезни, ако направите заедно подробен списък с посреднически фирми за намиране на персонал, институции, които предоставят услуги за подпомагане на заетостта, сайтове за търсене на работа и др.

СТЪПКА 2:

Намиране на съответствие между уменията и нуждите и свободните места на трудовия пазар

Потърсете възможности за работа, свободни работни места, въз основа на персонифицирания личен профил на всяка жена. Вариантите за работни места трябва да отговарят на уменията, опита, образователното ниво, нуждите и предпочитанията на жената. След това разгледайте предложените възможности заедно с нея, като обсъдите:

- дали те са постижими,
- дали посрещат нейните нужди и
- дали е необходима допълнителна подкрепа за кандидатстването за работа, като обучение за придобиване на социални умения или придружаване в процеса на адаптация към работното място.

В края на този процес всяка жена трябва да се чувства по-уверена и по-компетентна да търси и намира възможности за заетост, съответстващи на потребностите и уменията ѝ. Важно е жените да бъдат подкрепени, когато установяват контакт с работодатели (напр. да им осигурите свободно пространство, телефон за връзка, предварително да разберете подробности за работата, да проучите етиката на работодателя и т.н.). Осъществяването на пряк контакт с работодателя от ваша страна от името на жената в дългосрочен план може да се окаже контрапродуктивно, тъй като може да подейства в посока, обратна на овластяването.

СТЪПКА 3:

Адаптиране на автобиографията

Въз основа на избраните обяви за работа автобиографията на жената трябва да се адаптира в съответствие с конкретните умения и изисквания за работата.

СТЪПКА 4:

Симулация на интервю с работодател

Симулацията е един от най-добрите начини да подготвите жената за истинско интервю за работа. Преди да започнете, обсъдете с нея всички важни аспекти на интервюто – информация за работодателя, специфика на работата, длъжностна характеристика и т.н. Като приемете ролята на оценител или интервюиращ, ще помогнете на жената да придобие опит с процеса на провеждане на интервю и да получи ценна обратна връзка, което ще я подготви за успешно интервю за работа.

СТЪПКА 5:

Подкрепа при водене на преговори за сключване на договор

Добрата подготовка е от съществено значение за успешните преговори за сключване на договор. Подкрепете жената, като обясните условията на договора, при необходимост го преведете и ѝ дадете обратна връзка за условията и доколко съответстват на потребностите ѝ. Ако е нужно допълнително правно консултиране, осигурете такова.

СТЪПКА 6:

Проследяване

Всяка жена трябва да бъде подкрепена във всеки един момент от процеса на търсене на работа. Наблюдавайте и оценете напредъка ѝ по отношение на трудовата интеграция и ѝ дайте насоки, за да може да преодолее всяка следваща трудност или възникнал проблем.

xii. Информация за стартиране на социални предприятия или микропредприятия, включително за достъп до финансова помощ за предприемачество

Въведение в дейността

Тази дейност включва различни предложения за предоставяне на информация за стартиране и управление на предприятия или микропредприятия (малък бизнес).

▶ *Какво да направим*

СТЪПКА 1:

Създаване на индивидуален професионален профил
Вж. дейност V по-горе.

Съвети:

Необходимо е за всеки отделен случай да проучвате и да преценявате внимателно какво е отношението към жените, мигрантите, трафика на хора и неговите жертви на организацията, към която насочвате.

СТЪПКА 2:

Създаване и представяне на бизнес идея
Като имате предвид информацията, събрана в хода на изпълнение на Стъпка 1, установете дали жената има интерес и капацитет да развие собствен бизнес. Помогнете ѝ да превърне идеите си в структуриран бизнес модел (напр. какво е търсенето на пазара, как ще покрие необходимите разходи, кои са евентуалните ѝ конкуренти, какво ще предлага – продукт или услуга, вж. таблица I в Приложение III).

Целта на този анализ е на първо място да установите дали бизнес планът е осъществим в настоящата икономическа среда. На второ място е важно да разберете какви са необходимите умения, както и нивото и видът на подкрепата, необходима за изпълнение на бизнес идеята (напр. насоки и напътствия, наставничество, разработване на бизнес план, достъп до механизми за финансиране, обучение и т.н.).

Ако бизнес моделът не е осъществим, опитайте се да помогнете на жената да се пренасочи, като изберете подходящ икономически сектор или подходящата професия въз основа на персонифицирания ѝ професионален профил. Жизнеспособността на всеки бизнес модел може да бъде оценена, като се използва балансирана система от показатели, така, както е представено в Приложение III (вж. таблица II).

Ето някои от областите, които ще ви помогнат да анализирате бизнес идеята.

Продукт/Услуга

- В каква област ще работи фирмата?
- Има ли подходящ продуктов пазар?
- Има ли ясен клиентски сегмент, към който бизнесът е насочен?

Екип – Предприемач (жена, жертва на трафик на хора)

- С каква експертиза разполага екипът за изпълнение на бизнес плана?
- С какви познания разполага екипът относно пазара и средата в съответния икономически сектор?

Пазар

- Има ли подобни продукти или услуги на пазара? Ако да, тези продукти или услуги по-добри ли са; с какво тези, които ще бъдат създадени, са по-конкурентноспособни?
- Колко новаторски и достъпен е продуктът или услугата?
- Съществуват ли пречки за навлизане на пазара?
- Кои са конкурентите и какви са техните ресурси и възможности?
- Съществуват ли на пазара подобни продукти или услуги в сходен или по-нисък ценови диапазон?

Бизнес стратегия

- Какво ще повиши приходите?
- Възможно ли е разрастване на дейностите при ниска цена и интензивност на ресурсите?
- Каква е печалбата преди да се направят разходи?

СТЪПКА 3:

Информация за услуги за подкрепа на малък бизнес и предприемачество

За да сте готови за тази стъпка, е нужно да разполагате с база данни на организации, които предоставят следните форми на подкрепа:

- наставничество, коучинг и консултации, като инкубатори за стартиращи предприятия,
- микрофинансиране за прохождащи бизнеси и
- обучения и семинари в областта на малкия и средния бизнес.

Този списък трябва редовно да се обновява, като се включва информация предимно за организации, които предоставят безплатни услуги или чиито услуги се покриват от финансиращи механизми. В зависимост от това в каква степен е разработена бизнес идеята и каква е нуждата на жената от по-нататъшна подкрепа, трябва да я насочите към подходящи организации, които предоставят съответните услуги.

xiii. Насочване към други услуги

Въведение в дейността

Успешното насочване на жените, жертви на трафик на хора, към други доставчици на услуги зависи от редица аспекти. Лицата без гражданство и лицата, търсещи международна закрила, които не могат по обективни причини да удостоверят настоящ адрес, могат да ползват социални услуги по мястото на пребиваването им.[77] Предварително е добре да проверите условията за достъп до услугата. Това включва не само изискванията, които предлагащият услугата е посочил, но и някои не толкова видими аспекти, които могат да улеснят или затруднят ползването ù (например какви са другите клиенти, които ползват услугата в момента). Безопасността е основен елемент в процеса на насочване на пострадали от трафик. Безопасно насочване означава, че правата на жертвата ще се спазват и услугата, предоставяна от друга институция или организация, не създава рискове за жертвата като ревиктимизация, маргинализация, стигматизация или изключване поради нейния произход или опит с насилие и експлоатация.

77 Правилник за прилагане на Закона за социалните услуги, чл. 24 (1)

▶ *Какво да направим*

СТЪПКА 1:

Проверка на достъпността, надеждността и безопасността на услугата

Обърнете внимание на следните аспекти при проверка на достъпността, надеждността и безопасността на услугата (списъкът с въпроси не е изчерпателен и може винаги да бъде приспособен в съответствие с конкретните обстоятелства около жената, жертва на трафик на хора):

- Кой има право да ползва услугата? (т.е. ограничения, свързани с възраст, пол, ниво на владеене на език, статут на пребиваване и т.н.)
- Условията ограничават ли ползването на услугата до лица с определен статут на пребиваване и ако да, разполага ли жената с необходимия статут на пребиваване? (напр. някои услуги може да се ползват от лица, на които е предоставено убежище, но не и от лица, търсещи убежище)
- Изисква ли се право на труд и достъп до пазара на труда? Ако да, какъв достъп? Необходим ли е свободен достъп до пазара на труда или до конкретен тип заетост?
- Какви са изискванията за владеене на език? Дори ако не са посочени официални изисквания за езикови умения, колко полезна би била услугата за жената предвид езиковите ѝ умения?
- Какво ниво на грамотност е необходимо и какво е нивото на грамотност на жената?
- Необходими ли са дигитални умения и ако да, на какво ниво?
- Като се има предвид образованието на жената, услугата подходяща ли е за нея?
- За жени с малки деца: може ли жената да бъде придружавана от децата си, предоставят ли се грижи за децата?
- Какъв вид други компетенции биха могли да са необходими?

Съвети:

Необходимо е за всеки отделен случай да проучвате и да преценявате внимателно какво е отношението към жените, мигрантите, трафика на хора и неговите жертви на организацията, към която насочвате.

СТЪПКА 2:

Искане на съгласието на жената

Информирайте жената за възможността за насочване. Нека тя избере къде да бъде насочена, ако съществуват повече възможности за избор. Не забравяйте, че тя трябва да даде своето съгласие. Обсъдете доколко е подходящо да разкрива, че е жертва на трафик с цел сексуална експлоатация.

СТЪПКА 3:

Проследяване след насочване

Завършете процеса на насочване, като получите обратна връзка както от организацията, към която е насочена жената, така и от самата нея.

9. Заключение

Всички активни участници – от политиците до специалистите на терен, от публичните органи до гражданското общество – трябва да се стремят към иновативни инструменти и модели на работа, които отговарят на комплексните предизвикателства на нашия свръхдинамичен свят.

Трафикът на хора продължава да бъде огромен социален проблем за много жертви по света и за обществата като цяло. През следващите години борбата с трафика на хора трябва да продължава да е приоритет за политиците, експертите и специалистите, които работят на терен. Чрез проекта TOLERANT изпълняващият го консорциум си постави за цел да изведе основните проблеми и предизвикателства, които срещат жените от трети страни, жертви на трафик с цел сексуална експлоатация и на други форми на насилие, основано на пола, когато се интегрират в нашето общество. Наръчникът, който разработихме, осветлява една по-слабо изследвана област, а именно перспективите за заетост на жените, жертви на трафик на хора. Въпреки че много организации предоставят такива услуги, липсва подробно и изчерпателно ръководство за работа в тази област. Този Наръчник само очертава разнообразието от дейности и стъпки, които специалистите, работещи на терен, могат да прилагат. Признаваме, че всеки случай е уникален и трябва да се възприема индивидуален подход, съобразен с нуждите на пострадалите лица. Като си даваме сметка, че нито един наръчник не би могъл да замести натрупания практически опит на специалистите, вярваме, че с този ще ги подкрепим в усилията им да повишат възможностите за намиране и наемане на работа на жените, жертви на трафик на хора.

Живеем в динамичен свят, в който безработицата достига високи нива в много европейски страни. За мигрантите и особено за жените мигрантки положението е още по-трудно, с нарастващ процент на заетите в сивия сектор. Пандемията COVID-19 не само влоши ситуацията за мигрантските общности във всички сфери на живот, но също така показа колко свързани с пола са нейните последици. Положението на жените мигрантки, жертви на трафик на хора, е още по-сложно и неравнопоставено, що се отнася до достъпа им до права и услуги, както и до подходящи интервенции за овластяване и интеграция. Въпреки всичко казано дотук, проекти като TOLERANT и наръчници като този спомагат за повишаване на уменията на специалистите и в дългосрочен план увеличават шансовете за успешна интеграция. Именно сега всички активни участници – от политиците до специалистите на терен, от публичните органи до гражданското общество, трябва да се стремят към иновативни инструменти и модели на работа, които отговарят на комплексните предизвикателства на нашия свръхдинамичен свят.

10. Библиография

- Насоки за мултидисциплинарна работа при управление на случаи на насилие, основано на пола – *http://www.gbvims.com/wp/wp-content/uploads/Interagency-GBV-Case-Management-Guidelines_Final_2017.pdf*
- Интеграция: Ролята на общностите, институциите и държавата –*https://www.migrationpolicy.org/article/integration-role-communities-institutions-and-state*
- МОМ и интеграцията на мигранти – *https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/What-We-Do/docs/IOM-DMM-Factsheet-LHD-Migrant-Integration.pdf*
- Бежанци и социална интеграция в Европа – *https://www.un.org/development/desa/family/wp-content/uploads/sites/23/2018/05/Robila_EGM_2018.pdf*
- Насоки за намеса при случаи на насилие, основано на пола, в хуманитарни условия – *https://www.unhcr.org/453492294.pdf*
- Съвместна глобална база данни за борба с трафика на хора – *https://www.ctdatacollaborative.org/story/human-trafficking-and-gender-differences-similarities-and-trends*
- „Защо социалният пол е важен фактор при трафика на хора с цел сексуална експлоатация?“ – *http://www.cpe.ro/wp-content/uploads/2016/03/Training-manual_English.pdf*
- Доклад за трафика на хора, юни 2019 г. – *https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf*
- Втори доклад за напредъка в борбата с трафика на хора (2018) съгласно изискванията на член 20 от Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него – *https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_com-2018-777-report_en.pdf*
- Мониторинг и оценка на интеграцията на уязвими мигранти в Гърция, ASSESS Integration of Vulnerable Migrants, Dia Anagnostou, Eda Gemi, February 2015, ELIAMEP
- Статистика за трафик на хора – *http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=76629&Itemid=73&lang=*

- Национален доклад на Националния механизъм за насочване в Гърция 2019 г. – *https://sway.office.com/FQFfWWBp-Chjulmzm*
- Доклад за оценка на Австрия – Трети етап на оценка GRETA – *https://rm.coe.int/greta-2020-03-fgr-aut-en/16809eb4fd*
- Национален доклад за 2019 г. – *https://antitraffic.government.bg/bg/about#reports*
- Доклад относно трафика на хора, Италия, 2018 г. – *https://www.refworld.org/docid/5b3e0b11a.html*
- Доклад във връзка с приложението от Италия на Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора – Втори етап на оценка – *https://rm.coe.int/greta-2018-28-fgr-ita/168091f627*
- Доклад във връзка с приложението от Румъния на Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора – Втори етап на оценка – *https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a99b1*
- Доклад относно трафика на хора, Румъния, 2018 г. –*https://www.refworld.org/docid/5b3e0a9c4.html*
- Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. за предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР – *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX-%3A32011L0036*
- Стратегия на ЕС за премахване на трафика на хора 2012–2016 – *https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf*
- Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР – *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX-%3A32012L0029*
- Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите

членки – *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex-%3A32004L0038*

- Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 г. относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки – *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0085*

- Директива 2009/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. за предвиждане на минимални стандарти за санкциите и мерките срещу работодатели на незаконно пребиваващи граждани на трета държава – *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX-%3A32009L0052*

- Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила – *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex-%3A32011L0095*

- Доклад относно сексуалната експлоатация и проституцията и въздействието им върху равнопоставеността между жените и мъжете (2013/2103(INI)) – *https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//EN*

- Година 1 от Плана за действие на ЕС по отношение на пола: Оценка на приложението на ниво ЕС – *https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU%282017%29603256*

- Стратегически ангажимент за равнопоставеност между мъжете и жените 2016-2019 – *https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en*

- Конвенция за премахването на всички форми на дискриминация по отношение на жените, Ню Йорк, 18 декември 1979 г. – h*ttps://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx*

- Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното

насилие – *https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e*

- Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност – *https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx*
- Конвенция за потискане на трафика на хора и експлоатацията на чужда проституция – *https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/TrafficInPersons.aspx*
- Декларация от Пекин и Платформа за действие – *https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf*
- Преобразяване на света: дневният ред 2030 за устойчиво развитие – *https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld*
- „Изследване на измерението, свързано с пола, на трафика на хора“ – *https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-gender-dimension-trafficking-human-beings_en*
- „Psychologie clinique et psychopathologie“, *Presses Universitaires de France, Paris, 2006, Serban Ionescu, Alain Blanchet, Coord. Michéle Montreuil, Coord. Jack Doron*
- „Въведение в трафика на хора: уязвимост, въздействие и действие“, СНПООН, 2008 – *https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf*
- Годишен доклад на Европейската комисия против расизма и нетърпимостта: Расизмът, расовата дискриминация, ксенофобията, антисемитизмът и нетърпимостта са във възход в Европа – *https://www.coe.int/en/web/portal/-/ecri-annual-report-racism-racial-discrimination-xenophobia-anti-semitism-and-intolerance-are-on-the-rise-in-europe*
- Причините и последствията от повторния трафик: доказателства от базата данни за трафик на хора на Международната организация по миграция, МОМ – *https://publications.iom.int/system/files/pdf/causes_of_retrafficking.pdf*

- „Европейски институт за равенство на половете – Специфични за пола мерки в борбата с трафика на хора“ – *https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/read_the_report_gender-specific_measures_in_anti-trafficking_actions.pdf*
- „Защитата на жертвите, анализ на Директивата за борба с трафика на хора от перспективата на жертва на насилие, основано на пола“, *изготвен по поръчка на Европейския институт за равенство на половете*
- „Колко са важни социалните умения“, European Youth Portal, 2018 – *https://europa.eu/youth/es/article/53/54735_en*

ПРИЛОЖЕНИЕ I: Примерни дейности за разработване на стъпка „Езикова (и медийна) грамотност“

Модул 1: Управление на информацията[78]

Общи цели на модула:

- да се идентифицират празноти в обучението, свързани с управлението на информация за компютърна грамотност;
- развитие на умения за търсене и намиране на информация чрез уеб браузър;
- развитие на умения за достъп до информация по електронен път (напр. Google);
- развитие на умения за намиране, съхраняване и организиране на цифрова информация.

Модул 2: Сътрудничество[79]

Този модул представя преглед на най-популярните социални медии и мрежи и как да си сътрудничим онлайн с други потребители, както и как да взаимодействаме с тях безопасно.

Модул 3: Създаване на съдържание[80]

Този модул има за цел да научи жените как да създават и редактират основни документи онлайн и да използват интернет инструменти за търсене на работа. Модулът също така се фокусира върху създаването на автобиография и придружаващо писмо и качването им онлайн.

Модул 4: Етично ползване на интернет[81]

Този модул се фокусира върху това колко е важно да сме в безопасност

78 За по-конкретен списък с дейности, които да провеждате като част от този модул, вж.: https://medlitproject.eu/elearning/courses/information-management-unit-1-how-to-search-information/?tab=tab-overview

79 За конкретни дейности и упражнения вж.: https://medlitproject.eu/elearning/courses/collaboration/?tab=tab-curriculum

80 За дейности и идеи за този модул вж.: https://medlitproject.eu/elearning/courses/module-4-creation-of-content-and-knowledge/?tab=tab-curriculum

81 За по-подробна идея за конкретното съдържание на модула вж.: https://medlitproject.eu/elearning/courses/module-5-ethics-responsibility/?tab=tab-curriculum

и да спазваме определени етични правила, когато ползваме интернет. Това е от съществено значение, като се има предвид, че жените, жертви на трафик на хора, може вече да са активни потребители посредством Facebook или други социални медии, които се явяват основно средство за въвличане в трафик.

Модул 5: Ползване на компютър[82]

Този модул има за цел да научи жените, жертви на трафик, на повече технически аспекти на работата с компютър и как да се възползват от различните възможности на компютъра (напр. безопасно съхраняване на данни).

Модул 6: Представяне на себе си

Чрез техники за „разчупване на леда“ модулът има за цел да развие комуникационните умения на жените и начините, по които се представят на останалите. Тези умения са необходими за ежедневното общуване с другите и за създаване на позитивна работна среда.

82 Вж. тази страница: https://medlitproject.eu/elearning/courses/module-7-technical-operations/?tab=tab-curriculum

ПРИЛОЖЕНИЕ II: Примери за дейности за изграждане на социални умения

Модул 1: Развитие на умения, свързани с представяне, вербална комуникация, слушане, водене на преговори, убеждаване, вземане на решения.[83]

Уменията, които се развиват в този модул, са необходими в много професии и всекидневни дейности. Следното упражнение може да се използва, за да се подобрят уменията за гъвкаво разрешаване на проблеми и справяне с различни ситуации.

Предложение за упражнение: Казуси

Указания: Представете пред жените участници конкретен проблем, свързан с работната среда, и поискайте тяхната гледна точка как би могъл да се разреши той [10 минути]. Когато всяка от тях е изразила мнението си, разделете ги в малки групи, за да обсъдят въпроса и да намерят общо решение [10 минути]. Когато всички групи приключат, те представят своето решение и обменят вижданията си с другите групи, като задачата е да ги убедят, че тяхното решение е по-добро. След приключване на дискусията всички групи трябва да намерят общо решение [20 минути].

Примерен проблем 1: Във фирмата на Сара се провежда заседание, по време на което между двама от членовете на екипа има огромно напрежение. Как следва Сара да подходи към ситуацията?

Примерен проблем 2: Хали работи във ветеринарна клиника и трябва да напише рецепта на един от своите клиенти, но компютърът не работи. Какво трябва да направи Хали?

Модул 2: Критично мислене, креативност, критично наблюдение, разрешаване на проблеми[84]

Уменията, върху които акцентира този модул, са овластяващи и много полезни в процеса на търсене на работа.

83 За повече дейности и идеи вж.: https://www.dropinproject.eu/course/module-3-social-skills

84 За съществуващи дейности и теория по темите вж.: https://www.dropinproject.eu/course/module-2-critical-thinking/

Предложение за упражнение: „Форум театър“ или „Театър на потиснатите“

Указания: Въведете жените участници в упражнението, като им обяснете, че някои от тях ще изпълняват сценарий, а останалите ще наблюдават какво според тях би могло да се подобри при разрешаването на конкретната ситуация. Обяснете, че това упражнение има за цел развитието на умения за критично мислене, креативност, критично наблюдение и разрешаване на проблеми в работната им среда.

Сценарий: Две жени работят на смени като секретарки в малка педиатрична клиника. Поради недоразумение в назначените прегледи двама пациенти се появяват в един и същи час и са гневни от това. Двете жени трябва да намерят креативен начин да разрешат проблема и да се справят със ситуацията.

Разбор: След представяне на сценария попитайте всички жени какво според тях трябва да направят в такава ситуация и какво би било най-доброто решение.

Модул 3: Управление и подкрепа за разрешаване на конфликти

Този модул има за цел да представи на жените ефективен начин за управление и разрешаване на конфликти и за освобождаване на напрежението в работната среда. Практиките на възстановителното правосъдие са доказано ефективен начин за това.[85] Техники като медиация и възстановителни кръгове се препоръчват за разрешаване на конфликти и създаване на приятелска и топла среда. Консултантът представя методите на възстановителното правосъдие и как те работят.

Медиацията се отнася до разработването на структуриран контекст за взаимодействие на основните страни, с участието на безпристрастна трета страна (медиатор), която е „без власт“, така че да е възможно страните по спора да изразят своите гледни точки и чувства във връзка с инцидента. След това страните по спора предлагат решения, които се ангажират да изпълнят, с цел възстановяване на отношенията и вредите, нанесени на жертвата, както и за задоволяване на чувството за справедливост на засегнатите страни.

85 „Възстановителна практика на работното място“, Съвет за възстановително правосъдие (n.d.). – https://restorativejustice.org.uk/restorative-practice-workplace

За медиацията е необходимо[86]:

- **доброволно участие:** лицата участват доброволно и върху тях не се упражнява натиск от страна на медиаторите или други служители на нито един етап от процеса;
- **безпристрастност:** медиаторът винаги е безпристрастен, избягва предразсъдъци, стереотипи и всичко, което би могло да бъде в полза на някоя от страните;
- **избягване на конфликт на интереси:** медиаторът избягва всичко, което е от личен интерес;
- **доверие:** медиаторът е уверен в своите умения, компетенции и знания, но без да показва „надмощие“. В случай че не може да се приложи методът, медиаторът трябва да прекъсне процеса;
- **поверителност:** всичко, което се каже в хода на процеса, е поверително и това трябва да бъде изяснено в началото на сесиите;
- **качество на процеса:** медиаторът трябва да подхожда еднакво към всеки случай, с уважение и откритост, като следва основните правила, които са определени предварително;
- **насърчаване към медиация:** медиаторът насърчава използването на процеса на медиация, но не дава обещания за постигането на конкретни резултати, както и не съобщава на никого за случаи без позволението на страните;
- **подобряване на практиката на медиация:** медиаторът се стреми да се учи от опита на другите, за да служи по-добре на хората в конфликти и да си сътрудничи с други медиатори.

Стъпките в процеса на медиация са следните:[87]

- откриване на сесията и приветстване на двете страни;
- представяне на ролята и целта на процедурата и нейните предимства: медиаторът обяснява споменатите по-горе предимства на колегите;
- създаване на усещане за доверие и надеждност между страните и по отношение на процедурата: участващите приемат правилата и предимствата на процедурата;
- събиране на информация: всяка от страните, участващи в процеса, както и медиаторът, описва про-

86 „Препоръчителни стандарти за училищни програми за медиация между връстници 2007“, Асоциация за разрешаване на конфликти (2007) – https://cdn.ymaws.com/acrnet.org/resource/resmgr/docs/Recommended_Standards_for_Sc.pdf

87 „Училищна медиация: обучение на ученици за управление на насилието и тормоза“, Artinopoulou,V., 2010.

блема, така че да е сигурно, че всички са го разбрали.

- цели и гледни точки: всяка страна представя елементите, които са от значение за нея;

- изразяване на чувства: всяка страна обяснява как се е почувствала поради инцидента/ситуацията, както и как се чувства по отношение на другата страна, като се следва принципът на уважение;

- намиране на общи страни: медиаторът подпомага процеса, така че двете страни да намерят общото между тях и да се съсредоточат върху него. Това ще бъде в основата на преговорите, които ще доведат до съгласувано решение. Важно е медиаторът само да подпомага процеса и да се въздържа от предлагане на решения. В случай че участниците не могат да работят съвместно за намирането на решение, медиаторът може да направи предложение, което страните да преценят сами, така че решението да не бъде „налагано“ на която и да е от страните;

- оценка на предложеното решение и сключване на окончателно споразумение: и двете страни преценяват решенията, които са намерили заедно, и кое от тях е най-добро и за двете страни. Решението, което ще изберат, трябва да е подходящо и да ползва и двете страни;

- съставяне на писмено споразумение и закриване: по-добре е страните да се споразумеят за решение в писмен вид, така че да са по-ангажирани със следването на съгласувания план. Те трябва също така да се споразумеят за втора сесия, за да дадат обратна връзка за напредъка, който правят.

Възстановителните кръгове са отлично средство за разрешаване на спорове, които засягат повече от две страни и могат да спомогнат за развитието на по-добра работна среда, като позволяват на всеки да участва в разрешаването на спора. Кръговете включват двете непосредствени страни в конфликта, но така също и цялата група, която би могла да е засегната от конфликта, и могат да подпомогнат засегнатите от конфликта страни. В хода на процеса засегнатите лица използват „предмет за говорене“, за да изразят чувствата си, което им дава също така възможност да слушат, без да трябва да отговарят или коментират гледната точка на другия.

Стъпките на възстановителните кръгове са:

- Водещият кани всички лица (членове на екипа), които искат да участват в процеса, да седнат в кръг, за да се създаде усещане за общност, и избира средство за говорене, подходящо за всички участници. Той обяснява на участниците, че предметът за говорене дава възможност на този, който го държи, да говори и да изрази своите чувства, като останалите участници могат да слушат говорещия, без да е необходимо да отговарят. След това пита всички участници дали са съгласни с предложения предмет за говорене; ако всички са съгласни, процедурата започва. В случай че има възражения, водещият подава на участниците предмета за говорене, като ги моли да изразят възраженията си и ги обсъждат.

- Държащият предмета за говорене започва разговора. Участниците споделят своите гледни точки във връзка с възникналия конфликт: напр. „Днес ще споделим какво мислим и чувстваме по отношение на [възникналия проблем] и ще се опитаме да съставим план как да изразим уважението си към всеки един. Бих искал/а да помоля всеки участник да говори искрено, да сподели своите мисли и да бъде открит по отношение на идеите и гледните точки, споделени в този кръг“. Водещият говори (напр. как да се покаже уважение към други лица) и подава предмета за говорене на седящия до него.

Може да се поставят следните въпроси:

- Какво си мислеше тогава?
- Какво си помисли, когато осъзна какво се е случило?
- Какво си мислиш оттогава?
- Кой според теб е засегнат?
- Какво въздействие има това върху теб и върху другите?
- Кое беше най-трудно за теб?

Предметът за говорене се предава от човек на човек, за да може всеки да изрази своите мисли и чувства, като отговаря на посочените по-горе въпроси. След това започва обсъждане, като се разменят мнения за намиране на решения. Водещият може да зададе някои от следните въпроси:

- Какво мислите, че трябва да се случи, за да се поправят нещата?
- Какво може да направи всеки от нас, за да се разреши този конфликт?
- Какво можем да направим, за да сме сигурни, че това няма да се случи отново?

- Какви са стъпките, които се споразумяваме да предприемем като група, и какви срокове определяме за това?

Кръгът се затваря и водещият обобщава най-важните взети решения.

Модул 4: Съсредоточаване върху поставената задача, самоконтрол, постоянство и надеждност.[88]

Този модул има за цел да развие у жените организационни умения, включително способност да управляват времето, самоконтрол, постоянство и надеждност.

Предложение за упражнение: Как да приоритизираме задачите?

Указания: Представете упражнението на жените участници, като обяснете, че ще им възложите хипотетични задачи, които те трябва да подредят по важност, като преценят необходимото им време за изпълнение на задачите. Когато приключат, участниците обменят мнения и гледни точки.

Примерен списък със задачи: административен сътрудник

1. Създаване на презентация за събитие, което ще се състои след 10 дни

2. Резервации във връзка с пътуване, което ще се състои след два месеца

3. Поръчка на офис консумативи

4. Подновяване на системата за съхранение на документи

5. Отговор на имейли

6. Уговорка на посещение за поправка на развалена фотокопирна машина

7. Проверка за възможности за разширяване на офиса

Примерен списък със задачи: секретарка

1. Приемане на обаждания и съобщения

2. Управление на базата данни

3. Изготвяне и редакция на два доклада [всеки от по 10 страници], които трябва да са готови следващата седмица

4. Обработка и вписване на разходи и сметки

5. Организиране на имейли

6. Свързване с клиенти

7. Уговаряне на срещи за следващата седмица

88 Дейностите и теорията могат да се намерят на следния интернет адрес: https://www.drop-inproject.eu/course/module-1-personal-development/

ПРИЛОЖЕНИЕ III – Таблица I – Матрица за бизнес модел

<table>
<tr><th>Основни партньори</th><th>Основни дейности</th><th>Стойност на продукта</th><th>Отношения с клиенти</th><th>Групи клиенти</th></tr>
<tr><td>▶ Кои са основните партньори?
▶ Кои са основните доставчици?
▶ С кои основни ресурси се снабдяваме от партньори?
▶ Кои основни дейности се извършват от партньори?</td><td>▶ Какви основни дейности са нужни за нашия продукт?
▶ Кои са основните ни канали за разпространение?
▶ Отношения с клиенти?
▶ Приходи?</td><td rowspan="2">▶ На каква стойност доставяме на клиента продукта си?
▶ Какви проблеми на клиентите се опитваме да им помогнем да решат чрез продукта си?
▶ Каква съвкупност от продукти и услуги предлагаме на всеки от групите клиенти, с които работим?
▶ Кои нужди на клиента задоволяваме?</td><td>▶ Какви отношения очаква всяка от групите ни клиенти да поддържаме с тях?
▶ Какви отношения сме създали вече?
▶ Как тези отношения се съчетават с останалите дейности от бизнес модела ни?
▶ Какви са разходите, за да поддържаме тези отношения?</td><td>▶ За кого сме ценни и полезни?
▶ Кои са най-важните ни клиенти?</td></tr>
<tr><th>Пазар</th><th>Основни ресурси</th><th>Комуникационни канали</th><th></th></tr>
<tr><td>▶ Съществуват ли подобни продукти/услуги на пазара?
▶ Съществуват ли пречки за навлизане на пазара?
▶ Кои са основните ни конкуренти?
▶ Съществуват ли много заместители на пазара на подобна или по-ниска цена?</td><td>▶ Какви основни ресурси са нужни за нашия продукт?</td><td>▶ Кои канали за връзка предпочитат нашите клиенти?
▶ Как достигаме до клиентите си в момента?
▶ Доколко интегрирани са каналите ни?
▶ Кои канали за комуникация работят най-добре?
▶ Кои са най-рентабилни?
▶ Как ги съчетаваме с обичайните си клиентски практики?</td><td></td></tr>
<tr><th colspan="2">Структура на разходите</th><th colspan="3">Структура на приходите</th></tr>
<tr><td colspan="2">▶ Кои са най-важните разходи, присъщи на нашия бизнес модел?
▶ Кои ключови ресурси са най-скъпи?
▶ Кои ключови дейности са най-скъпи?

ОТ КАКВО СЕ ОПРЕДЕЛЯ ПЕЧАЛБАТА НИ (НАШИЯТ БИЗНЕС МОДЕЛ):
● От разходите (най-ниски разходи, ниска ценова стойност, максимална автоматизация, обширен аутсорсинг)
● От стойността (фокус върху създаването на стойност, оптимална цена)</td><td colspan="3">▶ За каква стойност/качество клиентите ни са склонни да платят?
▶ За какво плащат в момента?
▶ По какъв начин заплащат в момента?
▶ Как предпочитат да плащат?
▶ Какъв е делът на всеки поток приходи в общите приходи?</td></tr>
</table>

ПРИЛОЖЕНИЕ III – Таблица II – Балансирана система от показатели

	Слаб (0 точки)	**Умерен** (1 точки)	**Силен** (2 точки)	**Изключителен** (3 точки)
Продукт / Услуга				
Екип				
Пазар				
Бизнес модел				
Общо				

Funded by the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) of the European Union

The content of this publication represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.